डी. बी. जे. महाविद्यालयः, चिपळूणम्

एकादशी कक्षा कला, विज्ञानं, वाणिज्यम्

द्वितीयसत्रान्तपरीक्षा मार्चमासः २०१८

समयः - ३.०० होराः **विषयः संस्कृतम्** गुणाः - ८०

प्रथमः विभागः - गद्यम् अवबोधनम्, शब्दसम्पत्तिः, पृथक्करणम्, स्पष्टीकरणम् **(२३)**

प्रश्नः १ अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत।

अ १) अवबोधनम् (केऽपि २ कृती कुरुत।)

१) उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पूर्णं लिखत। १

राजा मित्राणि व्यपाश्रयेत् यतः ---- ----

१. दुर्भिक्षं महाभयम् अस्ति। २. वर्षारात्रम् अस्ति।

२) पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत। १

राजा कुत्र यायात्?

३) रेखाङ्कितं पदम् आधृत्य संस्कृतभाषया प्रश्ननिर्माणं कुरुत। १

आवापान् सेतुषु कुर्वीत।

वर्षारात्रमनूपग्रामा पूरवेलामुत्सृज्य वसेयु। काष्ठवेणुनावश्चावगृह्णीयुः। उह्यमानमलाबुदृतिप्लवगण्डिकावेणिकाभिस्तारयेयुः। दुर्भिक्षे राजा बीजभक्तोपग्रहं कुर्यात्। दुर्गसेतुकर्म वा भक्तानुग्रहेण भक्तसंविभागं वा देशनिक्षेपं वा। मित्राणि वा व्यपाश्रयेत्। कर्शनं वमनं वा कुर्यात्। निष्पन्नसस्यमन्यविषयं वा सजनपदो यायात्। समुद्रसरस्तटाकानि वा संश्रयेत्। धान्यशाकमूलफलावापान् सेतुषु कुर्वीत। मृगपशुपक्षिव्यालमत्स्यारम्भान् वा।

अ २) शब्दज्ञानम् (केऽपि २ कृती कुरुत।)

१) गद्यांशतः पर्यायशब्दौ चित्वा लिखत। १

जलबन्धः, कृपा

२) सन्धिविग्रहं कुरुत। १

नावश्चावगृह्णीयुः

३) गद्यांशतः द्वे द्वितीयाविभक्त्यन्तपदे चित्वा लिखत। १

अ ३) जालरेखाचित्रं पूरयत। २

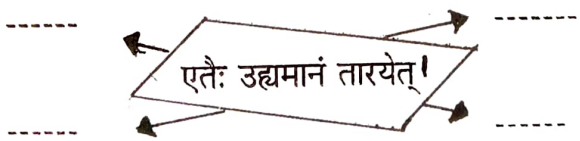

प्रश्नः १ ब) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत।

ब १) अवबोधनम् (केऽपि २ कृती कुरुत।)

१) उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पूर्णं लिखत। १

महाराजः कृतार्थः अस्ति यतः ---- ----

१. युवराजस्य जन्म अभवत्। २. सुखानि प्राप्तानि उपभुक्तानि च।

२) रेखाङ्कितपदस्य स्थाने महाराज शब्दं प्रयुज्य वाक्यं पुनर्लिखत। १

तदयमेव मे मनोरथः।

३) रेखाङ्कितं पदम् आधृत्य संस्कृतभाषया प्रश्ननिर्माणं कुरुत। १

त्वयि राज्यभारमारोप्य अनुयास्यामि।

गतः खलु कालोऽस्माकम्। अस्माभिरस्खलितैश्चिरं पदे स्थितम्। न पीडिताः प्रजा लोभेन। नोद्वेजिता गुरवो मानेन। न विमुखिताः सन्तो मदेन। नो त्रासिता प्राणिनः क्रोधेन। न हासित आत्मा हर्षेण। न हतः परलोकः कामेन। राजधर्मोऽनुरुद्धः न स्वरुचिः। वृद्धाः समासेविता न व्यसनानि। सतां चरितान्यनुवर्तितानि नेन्द्रियाणि। धनुरुन्नमितं न मनः। वृत्तं रक्षितं न शरीरम्। वाच्याद्भीतं न मरणात्। उपभुक्तानि सुरलोकदुर्लभानि सर्वविषयोपभोगसुखानि यौवनेच्छया पर्याप्तमकार्यपरिहारात्। कार्यानुष्ठानाच्चोपार्जितः परोऽपि लोकः। चेतसि मे त्वज्जन्मना च कृतार्थ एवास्मि। तदयमेव मे मनोरथः। दारपरिग्रहात्प्रतिष्ठिते त्वयि सकलमेव मे राज्यभारमारोप्य जन्मनिर्वाहलघुना हृदयेन पूर्वराजर्षिगतं पन्थानमनुयास्यामिति। इत्यभिधाय ताम्बूलमर्पयित्वा व्यसर्जयत्।

ब २) शब्दज्ञानम् (केऽपि २ कृती कुरुत।)

१) गद्यांशतः विलोमशब्दौ चित्वा लिखत। १

खेदः, वार्धक्यं

२) गद्यांशतः विशेषणे चिनुत। १

------ सुखानि, ------ लोकः

३) गद्यांशतः द्वे ल्यबन्त-अव्यये चित्वा लिखत। १

ब ३) स्तम्भपूरणं कुरुत। २

महाराजेन ------	न अनुरुद्धा।	महाराजेन ------	न समासेवितानि।
महाराजेन ------	न उन्नमितम्।	महाराजेन ------	न भीतम्।

प्रश्नः १ क) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत।

क १) अवबोधनम् (केऽपि २ कृती कुरुत।)

१) पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत। १

कः गुणज्ञः? कः गुणवान्?

२) उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पूर्णं लिखत। १

कोसलराजः मौनं त्यजति यतः ----- -----

१. सः आदरं दर्शयितुम् इच्छति। २. सः कलहं कर्तुम् इच्छति।

३) रेखाङ्कितं पदम् आधृत्य संस्कृतभाषया प्रश्ननिर्माणं कुरुत। १

कोसलेशस्य एतेन आचरणेन तयोः स्नेहादरभावः वृद्धिं गतः।

कोसलराजसारथिः उक्तवान्, मम राजा दुष्टान् दण्डयति, शिष्टान् च रक्षति। राज्यस्य अभ्युदयार्थं धनं सङ्गृह्णाति। इति। काशीराजसारथिः उक्तवान्, मम राजा दुष्टान् सम्पाठ्य उपदिश्य शिष्टान् करोति। अलसान् उद्योगवतः करोति। दरिद्राणां योगक्षेमाय धनसङ्ग्रहणं करोति। इति। श्रुते एव वाक्ये कोसलराजः मौनं त्यक्त्वा उक्तवान्, मदपेक्षया काशीराजः उत्तमः। गौरवदानविषये कुलं, भाषां, पुंस्त्रीभेदं वा अपरिगणय्य आदरः दर्शनीयः इति वदन् काशीराजस्य समीपमागत्य स्नेहेन तम् आलिङ्गितवान्। मार्गात् रथं दूरीकृत्य तस्मै गमनाय मार्गं दत्तवान्। गुणज्ञः एव गुणान् जानाति इति सत्यमेव। कोसलेशस्य एतेन आचरणेन तयोः स्नेहादरभावः वृद्धिं गतः।

क २) शब्दज्ञानम् (केऽपि २ कृती कुरुत।)

१) गद्यांशतः विलोमशब्दौ चित्वा लिखत। १

दुर्जनः : सज्जनः :: ------ : ------

२) सन्धिविग्रहं कुरुत। १

मदपेक्षया

३) गद्यांशतः द्वे सप्तमीविभक्त्यन्तपदे चित्वा लिखत। १

क ३) घटनाक्रमानुसारेण क्रमसंयोजनं कुरुत। २

कोसलराजः मौनं त्यजति।

कोसलराजसारथिः वदति।

कोसलराजः मार्गं ददाति।

काशीराजसारथिः वदति।

प्रश्नः १ ड) माध्यमभाषया वाक्यं ससंदर्भं स्पष्टीकुरुत। ५

१) हन्त, निवेदितमप्रभुत्वम्।

२) किन्तु स्वराज्यरक्षणम् अस्माकं प्रथमं कर्तव्यम्।

द्वितीयः विभागः - पद्यम् **(१९)**

(अवबोधनम्, शब्दसम्पत्तिः, पृथक्करणम्, अन्वयपूर्तिः, स्मरणं, वृत्तज्ञानं, स्पष्टीकरणम्)

प्रश्नः २ अ) पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत।

अ १) अवबोधनम् - पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत। १

कीशाः कथं विहारं कुर्वन्ति?

सम्पाद्य झम्पां शिखरात्तरूणां शाखाततिं सम्प्रति कम्पयन्तः।
कीशा वितन्वन्तितरां वनानामीशा यथा यत्र मुहुर्विहारम्।।
आकर्णयन्तः शुकसारिकाणां गीतानि यस्मिन्नतिमञ्जुलानि।
चर्वन्ति दुर्वाङ्कुरमप्रमत्ताः निक्षिप्य दृष्टिं परितः कुरङ्गाः।।

अ २) जालरेखाचित्रं पूरयत। २

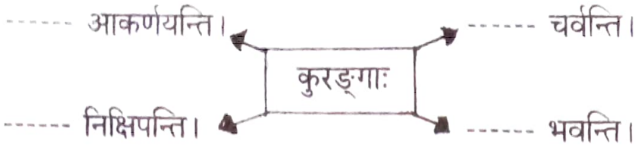

प्रश्नः २ ब) पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत।

ब १) शब्दज्ञानम् - पद्यांशतः विलोमशब्दानां युग्मं चित्वा लिखत। १

यस्य कृत्यं न विघ्नन्ति शीतमुष्णं भयं रतिः।
समृद्धिरसमृद्धिर्वा स वै पण्डित उच्यते।।
क्षिप्रं विजानाति चिरं शृणोति विज्ञाय चार्थं भजते न कामान्।
नासम्पृष्टो व्युपयुङ्क्ते परार्थे तत्प्रज्ञानं प्रथमं पण्डितस्य।।
न हृष्यत्यात्मसम्माने नावमानेन तप्यते।
गाङ्गो ह्रद इवाक्षोभ्यो यः स पण्डित उच्यते।।

ब २) स्तम्भपूरणं कुरुत। २

पण्डितः ------ न भजते। पण्डितः ------ न हृष्यति।
असम्पृष्टः ------ न व्युपयुङ्क्ते। अक्षोभ्यः ------ न तप्यते।

प्रश्नः २ क) पद्यांशस्य माध्यमभाषया अनुवादं कुरुत अथवा अन्वयपूर्तिं कुरुत। ४

धन्यासि वैदर्भि गुणैरुदारैर्यया समाकृष्यत नैषधोऽपि।
इतः स्तुतिः का खलु चन्द्रिकाया यदब्धिमप्युत्तरलीकरोति।।
अथोपनीतं विधिवद्विपश्चितो विनिन्युरेनं गुरवो गुरुप्रियम्।
अवन्ध्ययत्नाश्च बभूवुरत्र ते क्रिया हि वस्तूपहिता प्रसीदति।।

अन्वयः - वैदर्भि, धन्या असि, यया ------ गुणैः ------ अपि समाकृष्यत। खलु इतः ------ स्तुतिः चन्द्रिकायाः यत् ------ अपि उत्तरलीकरोति।

अन्वयः - अथ ------ गुरवः विधिवत् उपनीतं गुरुप्रियम् ------ विनिन्युः। अत्र च ------ अवन्ध्ययत्नाः बभूवुः। हि वस्तूपहिता ------ प्रसीदति।

प्रश्नः २ ड) शार्दूलविक्रीडितवृत्तस्य श्लोकं शुद्धं पूर्णं च लिखत। ४

प्रश्नः २ इ) माध्यमभाषया वाक्यं ससंदर्भं स्पष्टीकुरुत। (केवलं १) ५

१) अवेहि मां कामदुघां प्रसन्नाम्।

२) करिष्यते बन्धनमोक्षमेषः।

तृतीयः विभागः - स्थूलवाचनम् (पद्यम् - अवबोधनम्) (५)

प्रश्नः ३) पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टां कृतिं कुरुत।

हरिपदपाद्यतरङ्गिणि गङ्गे हिमविधुमुक्ताधवलतरङ्गे।
दूरीकुरु मम दुष्कृतिभारं कुरु कृपया भवसागरपारम्।।
तव जलममलं येन निपीतं परमपदं खलु तेन गृहीतम्।
मातर्गङ्गे त्वयि यो भक्तः किल तं द्रष्टुं न यमः शक्तः।।

पतितोद्धारिणि जाह्नवि गङ्गे खण्डितगिरिवरमण्डितभङ्गे।
भीष्मजननि हे मुनिवरकन्ये पतितनिवारिणि त्रिभुवनधन्ये।।

अ) वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यं लिखत। २

१) कविः गङ्गानदीपारं कर्तुम् इच्छति।

२) गङ्गा भीष्मस्य कन्या।

ब) संस्कृतभाषया एकवाक्येन उत्तरं लिखत। ३

१) गङ्गातरङ्गाः कीदृशाः?

२) गङ्गा केषाम् उद्धारिणी?

३) कः गङ्गाभक्तैः द्रष्टुं न शक्यः?

चतुर्थः विभागः - परिशिष्टम् (६)

प्रश्नः ४) उचितं पर्यायं चित्वा पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत। (केवलं ६) ६

१) अर्जुनवाडकरमहोदयस्य ------ काव्यम्।
(क्रान्तियुद्धम्, सत्याग्रहगीता, कण्टकाञ्जलिः)

२) ------ भवभूतिरेव तनुते।
(हास्यं, कारुण्यं, प्रेम)

३) मृच्छकटिकं नाम ------।
(प्रकरणम्, कथा, काव्यम्)

४) जुनागढस्थाने ------ शिलालेखः।
(रुद्रदाम्नः, समुद्रगुप्तस्य, पुलकेशेः)

५) भारतचम्पुं ------ रचितवान्।
(भोजः, अनन्तभट्टः, वेङ्कटाध्वरिः)

६) विष्णुशर्मणः ------ प्रसिद्धम्।
(धूर्ताख्यानम्, पञ्चतन्त्रम्, हर्षचरितम्)

७) किरातार्जुनीयम् इति ------ कथा।
(अर्जुनस्य, नलराजस्य, शिशुपालस्य)

८) भगवद्गीता ------ अस्ति।
(रामायणे, महाभारते, बुद्धचरिते)

पञ्चमः विभागः - लेखनकौशल्यम् (१५)

प्रश्नः ५) यथानिर्देशं कृतीः कुरुत।

अ १) ३ पर्यायेषु १ विषयमधिकृत्य १० वाक्यात्मकं निबन्धं लिखत। १०

१) पर्वतः २) मम प्रवासः ३) ग्रीष्मकालः

अथवा

अ २) मञ्जूषातः उचितान् शब्दान् चित्वा १० रिक्तस्थानानि पूरयित्वा कथां पुनर्लिखत। १०

एकः अजापालः ------ अजाः रक्षति स्म। तस्य पुत्रः चपलः, चञ्चलः आसीत्। अजापालः तं बोधयितुम् उपदेशं कृतवान्। अजानां पालनम् अस्माकं कर्तव्यम्। ------ पशुभ्यः अजानां भयम्। सावधानः भव। एकस्मिन् दिने अजापालः व्याधिग्रस्तः अभवत्। सः पुत्रं अजाः रक्षितुम् अकथयत्। पुत्रः अजाः ------ नीतवान्। यावत् अजाः तृणं चरन्ति तावत् सः वृक्षम् आरुह्य ------ उपाविशत्। सः समीपस्थेषु क्षेत्रेषु कृषकान् कार्यं कुर्वतः दृष्टवान्। तान् ------ सः उच्चैः आक्रोशं कृतवान्, वृकः आगतः, वृकः आगतः इति। तत् श्रुत्वा कृषकाः कार्यं त्यक्त्वा साहाय्यार्थम् अधावन्। यदा अजानां ------ प्राप्तवन्तः तदा ते वृकः नास्ति इति ज्ञातवन्तः । अजापालपुत्रः तान् उपाहसत्। द्वितीयदिने अजापालपुत्रः तथैव उच्चैः आक्रोशं कृतवान्, वृकः आगतः इति। तत् श्रुत्वा लगुडान् स्वीकृत्य क्षेत्रपालाः साहाय्यार्थम् अधावन्। यत्र अजाः सन्ति ------ वृकः नास्ति इति ते ज्ञातवन्तः। अजापालपुत्रः तेषाम् ------ अकरोत्। अनन्तरम् ------ दिने सत्यमेव वृकानां समूहः अजाः आक्रमति। भीतः अजापालपुत्रः वृक्षमारुह्य आक्रोशं करोति, वृकः आगतः इति। किन्तु कृषकाः, क्षेत्रपालाः परस्परं वदन्ति यत् एषः अस्माकम् उपहासं कर्तुम् एवम् आक्रोशति। ते ------ न गच्छन्ति। वृकाः अजाः मारयन्ति। अजापालपुत्रः खेदं पश्चात्तापं च अनुभवति।

(उपहासम्, साहाय्यार्थं, पीडयितुं, वनं, समीपं, एकस्मिन्, परिश्रमेण, तत्र, शाखायाम्, हिंस्रेभ्यः)

अथवा

अ ३) संस्कृतभाषया अनुवादं कुरुत। १०

१) माझ्या मनात संस्कृतभाषेबद्दल आदर आहे. I have respect for Sanskrit language in my mind.

२) तिने काल स्तोत्र वाचले. She read the Stotra yesterday.

३) दररोज सर्वांनी सूर्यनमस्कार करावा. All should perform Suryanamaskar everyday.

४) पुढच्या आठवड्यात तुम्ही गावाला जा. You go to village next week.

५) तो पुस्तक कधी वाचेल? When will he read the book?

६) परीक्षेतील यशाबद्दल तुझे अभिनंदन! Congratulations to you for your success in the exam!

७) अभिनय करून ती दिग्दर्शिका सुद्धा बनली. She became a director after acting.

८) नृत्य हा कलेचा प्रकार आहे. Dance is an art form.

९) दिवाळी आवडता सण नाही का? Is not Diwali a favourite festival?

१०) धन मिळवण्यासाठी परिश्रम करा. Do hard wok to earn money.

ब) अपठितगद्यांशं पठित्वा माध्यमभाषया अनुवादं कुरुत। ५

अथवा

माध्यमभाषया प्रश्ननिर्माणं कृत्वा उत्तराणि अपि माध्यमभाषया लिखत। (केवलं ५) ५

हिमनदस्य विनाशात् सरस्वतीनदी शुष्कतां गता ४५०० वर्षेभ्यः पूर्वम्। तस्याः तीरे निवसद्भिः जनैः विश्वे आश्रयप्राप्त्यर्थं स्थानान्तरं कृतम्। गङ्गोत्र्याः स्थितिः अपि आगामिषु वर्षेषु एवमेव भविष्यति। प्रायः शतस्य वर्षाणाम् अनन्तरं गङ्गायाः अपि अस्तित्वं न भविष्यति। हिमक्षयस्य परिमाणं निरीक्ष्य

एतत् ऊहितुं शक्यम्। एवं सति कोटिशः जनाः कीदृशं स्थानान्तरं प्रति नेतुं शक्याः? कैः कारणैः सरस्वती शुष्कतां गता इति चिन्तनं करणीयम्। भगीरथप्रयत्नेन गङ्गायाः पुनरुज्जीवनं कर्तव्यम् अस्माकम्।

षष्ठः विभागः - व्याकरणम् - उपयोजनकौशल्यम् **(१२)**

प्रश्नः ६) यथानिर्देशं कृतीः कुरुत। (केवलं ४ उपप्रश्नाः लेखनीयाः।)

अ) मञ्जूषातः उचितान् क्रियापदान् चित्वा कोष्ठकं पूरयत। (८ पर्यायेषु ६ लेखनीयाः) ३

द्वितीयभविष्यत्	वर्तमानकालः	आज्ञार्थः	परोक्षभूतकालः	विध्यर्थः	प्रथमभूतकालः
------	------	------	------	------	-------

(दधीत, प्रहिणोतु, अश्नुते, अवेहि, चिकीर्षन्ति, प्रोचुः, समाकृष्यत, गमिष्यसि)

ब) सामासिकशब्दैः सह समासनामानि योजयत। (८ पर्यायेषु ६ लेखनीयाः) ३

१) राजर्षिः	चतुर्थीतत्पुरुषः
२) जातवेदः	बहुव्रीहिः
३) सनिर्धारम्	समाहारद्वन्द्व
४) काष्ठवेणुनावः	प्रादिबहुव्रीहिः
५) संशोधनसंस्था	कर्मधारय
६) सुमित्रामातः	सहबहुव्रीहिः
७) बलाबलम्	उपपदतत्पुरुषः
८) निराशः	इतरेतरद्वन्द्व

क) उचितं पर्यायं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत। (४ पर्यायेषु ३ लेखनीयः) ३

१) तत्तुल्य --- अभावात् अनामिका सार्थवती बभूव। (कविः / कवेः)

२) सार्धं --- असौ बुभुजे नृपालः। (तया / तस्याः)

३) --- न मुह्यन्ति नराः पण्डितबुद्धयः। (आपत्सु / आपद्भ्यः)

४) तस्यालमेषा क्षुधितस्य ---। (तृप्त्यै / तृप्त्याः)

ड) वाक्यपरिवर्तनम् (४ पर्यायेषु ३ लेखनीयः) ३

१) ------ जनपदं रक्षेत्। (महाभयम् - शब्दस्य योग्यं रूपं लिखत।)

२) श्रुतेषु शब्देषु शिरोगतः किरीटः विकम्पितः। (सति सप्तमी निष्कासयत।)

३) अग्निः अब्रवीत्। (स्म योजयत।)

४) भवान् लोकानुरञ्जने यतताम्। (भवान् निष्कास्य त्वं योजयत।)

इ) तद्धितानि कृदन्तानि परिचाययित्वा अर्थान् माध्यमभाषया लिखत।(४ पर्यायेषु ३ लेखनीयः) ३

१) अवप्लुत्य २) दर्शनीयः ३) कैकेयी ४) प्राप्तवती

D.B.J. College, Chiplun
Annual Examination 2017-18

Class - XI Arts A, B , C Subject - Psychology Time – 3 hr. Marks - 80

Note:
1) All questions are compulsory.
2) Neat diagram must be drawn wherever necessary.
3) Figure to right indicates full marks.

Q1. A Complete the following statement by selecting appropriate word. 5

1. Loss of memory is called....
   a) forgetting b)Distortion c)Retention
2. .....is father of classical conditioning.
   a)Watson b)Jung c)Pavlov
3. Our span of attention varies within the limit.....
   a) 1 to 4 b) 5 to 9 c) 10 to14
4. In each cell there are .....chromosomes.
   a)23 b)46 c)92
5. The thyroid gland produces....hormone.
   a)Thyroxin b)adrenalin c)androgens

B **Match the pairs.** 5

Group A	Group B
1. Forgetting	1. Ovum gets fertilized with sperm
2. Hanger	2. Ebbinghaus
3. Zygote	3. Biological motive
4. Genes	4. Inkblot test
5. Rorscha	5. Recessive
	6. Psychosocial Motives

C **State the following statement whether they are true and false.** 5

1 An experimenter can change the independent variable.
2 Wudent's approach was called structuralism.
3 Development follows a pattern.
4 We can pay attention many things at a time.
5 Information stored in long term memory is passed on to long term memory.

D **Answer the following questions in one sentence.** 5

1 What is semantic memory?
2 What is reinforcement?
3 What is learning?
4 What is infancy stage?
5 What is an experiment?

Q.2 **Answer in brief {in 30-40 words}each [any -5]** 10

1. Explain the concept of a biological motive?

2. What is imitation?
3. Which are the characteristics of development?
4. What is perception?
5. Explain the endocrine gland?
6. What is a joint family?
7. Explain the heredity?
8. What is disability?

Q.3 Explain the concept in 25 to 30 words. (any- 4) 8

1. 1) Growth 2)Development 3) Attention 4) Nuclear family
2. 5) Naturalistic observation 6) Stimulus 7) Negative reinforcement

Q.4 Give psychological reasons (30 to 40 words) each. (any- 5) 10

1. Experiment not always possible.
2. Psychology is science.
3. Why the pituitary glands is called master gland?
4. Sensation is essential for perception.
5. Why does extinction take place?
6. Why it is said that parenting style does influence child's behavior?
7. Why the term "operant conditioning" is used?
8. Explain "Recall is easier than recognition".

Q. 5 Write short notes. (in 50 to 60 words)(any-4) 12

1. Endocrine and Exocrine gland.
2. Figure and ground
3. Psychosocial motive
4. Observation method
5. Behavior
6. Characteristic of attention
7. Long term memory

Q.6 Answer the question with the help of given points(in 100-150 words)(any 2) 10

1. Explain the types of biological motives.
   1) Hunger 2) Thirst 3) Sleep 4) Sex
2. Explain the types of psychological test.
   1) Verbal test 2) Nonverbal test 3) Individual tests 4) Group test
3. Explain the types of geometric illusions.
   1) Mullet-lyer illusions2) Ponzo illusion 3) Zollner illusions 4) Apparent movement illusions

Q.7 Answer in 200-300 words(any 1) 10

1. Explain the applied branches of psychology.

OR

2. Explain the principle of perceptual organization.

डी.बी.जे कॉलेज, चिपळूण

इयत्ता ११ वी कला, अ,ब,क

वेळ : ३ तास | विषय : मानसशास्त्र, | गुण : ८०

सूचना – १. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. २. आवश्यक तेथे आकृत्या काढाव्यात.

प्र.१ अ) खालील दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा. ०५

१. स्मृती-ह्रास म्हणजे ———होय.
   १. विस्मरण २. विरुपण ३. धारण
२. ———हा अभिजात अभिसंधानाचा जनक आहे.
   १.वॅटसन २. युंग ३. पॅव्हलाव्ह
३. सर्वसाधारणपणे सर्वसामान्य व्यक्तीची अवधान कक्षा इतकी मर्यादित असते.
   १. १ ते ४ २. ५ ते ९ ३. १० ते १४
४. मानवी पेशीत ——— गुणसूत्रे असतात.
   १. २३ २. ४६ ३. ९२
५. कंठस्थ ग्रंथी ——— हा स्त्राव उत्पन्न करते.
   १. थायरॉक्झिन २. इस्ट्रोजेन ३. ॲंड्रोजेन

ब) योग्य जोड्या जुळवा. ०५

'अ'	'ब'
१. विस्मरण	१. रेतपेशी व अंडपेशी संयोग
२. भूक	२. एबिंगहॉस
३. फलितांड पेशी	३. जीवशास्त्रीय प्रेरणा
४. रंगमणी	४. शाईच्या डागांची चाचणी
५. रोर्शा	५. अप्रबल
	६. मनोसामाजिक प्रेरणा

क) खालील विधाने चूक की बरोबर ते लिहा. ०५

१. प्रयोगकर्ता स्वतंत्र परिवर्तकात बदल करु शकतो.
२. संरचनावाद उंटने सांगितलेले परिदृश्य होय.
३. विकास क्रमबदध रितीने होतो.
४. आपण एकाच वेळी अनेक गोष्टींकडे अवधान देऊ शकतो.
५. दीर्घकालिक स्मृतीमध्ये साठवलेल्या माहितीस कायम स्मृती म्हणतात.

ड) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा. ०५

१. अर्थपर स्मृती म्हणजे काय?
२. प्रबलक म्हणजे काय?
३. अध्ययन म्हणजे काय?
४. शैशवावस्था म्हणजे काय?
५. प्रयोग म्हणजे काय?

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (३० ते ४० शब्दांत) (कोणतेही पाच) १०

१. जैविक प्रेरणा म्हणजे काय?
२. अनुकरण म्हणजे काय?
३. विकासाची वैशिष्ट्ये कोणती?
४. संवेदन म्हणजे काय?
५. अंत:स्त्रावी ग्रंथी म्हणजे काय?
६. संयुक्त कुटूंब म्हणजे काय?
७. अनुवंश म्हणजे काय?
८. अक्षमता म्हणजे काय?

प्र.३ **खालील संकल्पना स्पष्ट करा (२० ते ३० शब्दांत) (कोणतेही चार)**

१. वाढ २. विकास ३. अवधान ४. विभक्त कुटुंब ५. उद्दीपक ६. नैसर्गिक निरिक्षण

६. श्रम प्रबलक

प्र.४ मानसशास्त्रिय **कारणे द्या. (२० ते ३० शब्दात) (कोणतेही चार)**

१. प्रत्येक वेळी प्रयोग करणे शक्य नसते.

२. मानसशास्त्र हे विज्ञान आहे.

३. पियुषिका ग्रंथीला प्रधानग्रंथी असे म्हणतात.

४. वेदन हे संवेदनाचे आवश्यक अंग आहे.

५. विलोपन का घडते?

६. बालकांच्या वर्तनावर पालकांच्या शैलीचा परिणाम होतो.

७. व्यापारक अभिसंधान संज्ञा का वापरली जाते?

८. प्रत्यावाहनापेक्षा प्रत्याभिज्ञा सोपे आहे.

प्र.५ **टीपा लिहा. (४० ते ५० शब्दात) (कोणतेही चार)**

१. अंत:स्त्रावी ग्रंथी व बहिंस्त्रावी ग्रंथी २. आकृती व आधार भूमी ३. मनोसामाजिक प्रेरणा

४. निरिक्षण पध्दती ५. वर्तन ६. अवधानाची वैशिष्ट्ये ७. दिर्घकालीन स्मृती

प्र.६ **खालील प्रश्नांची दिलेल्या मुद्दयांच्या आधारे उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) (१०० ते १५० शब्दांत)**

१. जैविक प्रेरणांचे प्रकार स्पष्ट करा.

१. भूक २. तहान ३. झोप ४. लैंगिक प्रेरणा

२. मानसशास्त्रिय चाचण्यांचे प्रकार स्पष्ट करा.

१. भाषिक चाचण्या २. अभाषिक चाचण्या ३. वैयक्ति चाचण्या ४. समूह चाचण्या

३. भौमितिक भ्रमाचे प्रकार स्पष्ट करा.

१. म्युलर – लायर भास २. पोन्झो भास ३. झोलनर भास ४. भासमान गती

प्र.७ **मानसशास्त्राच्या व्यवहारिक शाखा स्पष्ट करा.**

किंवा

सांवेदनिक संघटनाची तत्वे आकृती सहित स्पष्ट करा.

तेपत्रिका
ग - ११ वीं
ला)

डी . वी . जे . कॉलेज चिपळुण
वार्षिक परीक्षा सन २०१७-१८
विषय-हिंदी

वक्त - तीन घंटे
अंक - ८०

न १ क)परिच्छेद पढकर सुचना के अनुसार कृतियाँ कीजिए | ०२

१ . संजाल पूर्ण कीजिए |

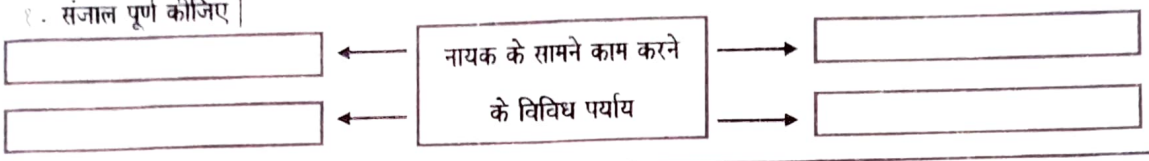

वह आठ साल से इस महानगर में है | पहले एक होटल में काम करता था | उसका बचपन तब खत्म भी नहीं हुआ था जब उसके गोएंदार होटों ने बीडी पीना शुरू कर दी थी | वह रात-दिन काम करता पर उसे मिलता क्या था ? एक दिन होटल का कॉच का सामान उसके हाथों टूट गया | मालिक ने बहुत पीटा | दूसरे दिन वह काम पर गया ही नहीं | मालिक ने हिसाब कर दिया | कुल पैंतीस रूपए उसे मिले | पिछले दो महीने की नकदी जोडकर |

होटल से निकलते समय उसने तय कर लिया | नौकरी नहीं करूंगा | फिर उसके सामने कई पर्याय थे | बूट पॉलिश, अखबार बेचना , फुटकर सामान बेचना या सब्जी बेचना | बूट पोलिश पता नहीं वह क्यों नहीं अपना पाया था | हालांकि , उसे मालूम था कि इसमें जादा फायदा है | फिर उसने सब्जी बेचना शुरू कर दिया |तीस रूपए की सब्जी खरीद लाया | सडक के ऐसे कोने में बैठता था जहॉ कोई दुकान ही न हो | चाहे इसके लिए उसे कितनी दूर क्यों न जाना पडे |

. उचित शब्द चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए | ०२

१ . वह आठ साल से ..... में है | (गॉव/ महानगर/शहर)

२ . फिर उसने ..... बेचना शुरू कर दिया | (फल/मेवे/सब्जी)

३ . ..... दिन वह काम पर गया ही नहीं | (पहले/दूसरे/तिसरे)

४ . उसका ..... तब खत्म भी नहीं हुआ था | (हिसाब/समय/बचपन)

निम्नलिखित शब्द के लिए परिच्छेद में आए शब्द ढूँढकर लिखिए | ०२

१ . जानकारी होना →
२ . मुनाफा →
३ . रास्ता →
४ . वर्तमानपत्र →

सब्जी मंडी जाने के बाद आया हुआ आपका अनुभव १० से १२ पंक्तियों में स्पष्ट कीजिए | ०२

न १ ख)परिच्छेद पढकर सुचना के अनुसार कृतियॉ कीजिए |

१ . संजाल पूर्ण कीजिए | ०२

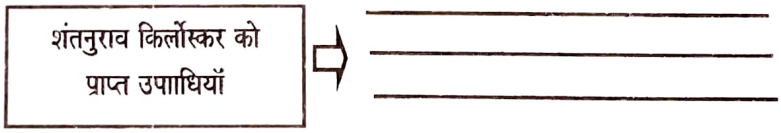

आपने इंजीनियरी क्षेत्र के अलावा होटल,परामर्शसेवा (कन्सलटन्सी),संगणक,लीजिंग तथा फायनान्स आदि क्षेत्रों में भी भरकस योगदान दिया | पको १९६५ में पद्मश्री, सन १९८४ में 'मराठा चेंबर्स ऑफ कॉमर्स ' की मानद सदस्यता,और सन १९८८ में पुणे विश्वविद्यालय की डी . लिट . उपाधि सम्मानित किया गया | इनके अलावा इंजीनियरी क्षेत्र में उल्लेखनीय कार्य करने के उपलक्ष्य में उन्हें विभिन्न पुरस्कार मिले | औद्योगिक क्षेत्र में उनका महत्वपूर्ण अंशदान रहा,उसी के कारण आपको औद्योगिक क्षेत्र के भीष्माचार्य कहा जाता है |

महान उद्योगपति दि . २४ अप्रैल १९९४ को स्वर्गवासी हुए | हालॉकि इक्यानवें वर्ष में उनका निधन हुआ,परंतु वृद्धत्व के विचार को उन्होंने अपने न फटकने तक नहीं दिया | मनुष्यमन को संपन्न बनानेवाले संगीत,चित्र और क्रीडा इन कलाओं का शौक रखते हुए वे अंत तक समृद्ध जीवन बिताते |

. कृति पूर्ण कीजिए | ०२

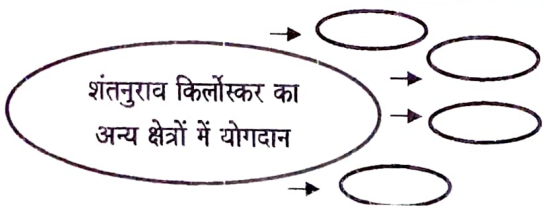

३ . निम्नलिखित शब्द के विलोम शब्द परिच्छेद में से ढुँढकर लिखिए |

१ . अपमानित × ☐

२ . जन्म × ☐

३ . नर्कवासी × ☐

४ . युवा × ☐

४ . जीवन में कर्म का महत्व अपने शब्दो में लिखिए |

प्रश्न १ . ग) निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर ८०-१०० शब्दों में लिखिए | (सिर्फ एक)

१ . विज्ञापन के लिए चतुराई की आवश्यकता होती है -वाणिज्य और विज्ञापन पाठ के माध्यम से समझाइए |

२ . महादेवी वर्मा बचपन में किससे और क्यों ईर्ष्या करती थी ?

३ . चारो-तरफ पाठ के पति-पत्नी की बाहर जाने की योजना सफल क्यों नहीं होती |

प्रश्न २ . च . पद्यांश पढकर सुचना के अनुसार कृतियाँ कीजिए |

१ . कृति पूर्ण कीजिए |

ज्ञान →	श्रवण	.....	रूप	.....	.....
इंद्रिय →	कान	नाक	.....	जिह्वा	त्वचा

अब की मैं जी भर छू पाया
अपनी गँवई पगडंडी की चंदनवर्णी धूल
-बहुत दिनों के बात
बहुत दिनों के बात
अब की मैंने जी भर तालमखाना खाया
गन्ने चूसे जी भर
-बहुत दिनों के बात
बहुत दिनों के बात
अब की मैंने जी भर भोगे
गंध-रूप-रस-शब्द-स्पर्श सब साथ-साथ इस भू पर
-बहुत दिनों के बात

२ . दो अर्थपूर्ण शब्द तैयार कीजिए |

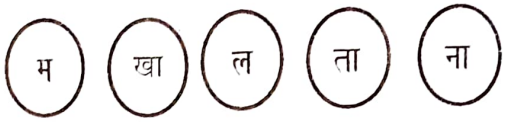

१ ..... २ .....

३ . प्रस्तुत पद्यांश का भावार्थ अपने शब्दों में लगभग ८ से १० पंक्तियों में लिखिए |

प्रश्न २ . छ . पद्यांश पढकर सुचना के अनुसार कृतियाँ कीजिए |

१ . संजाल पूर्ण कीजिए |

ये ठोकर खाते है ⇨ _____ _____ _____ _____

ठोकर पत्थर नहीं खाते
या तो आदमी खाते हैं
या नदियाँ खाती हैं या हवाएँ खाती हैं |

जहाँ पानी को ठोकर खानी पडती है
विना वाद्यों के आवाजें निकल आती हैं

२ . i) ठोकर खाना मुहावरे का अर्थ → ☐

ii) ठोकर का पानी पर असर → ☐

३ . जो ठोकर खाते है कविता का संदेश अपने शब्दों में लगभग ८ से १० पंक्तियों में लिखिए |

०२ २.ज.पद्यांश पढकर सुचना के अनुसार कृतियॉ कीजिए |

१.कृति पूर्ण कीजिए |

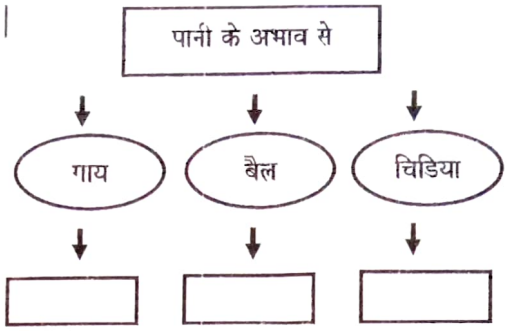

०१

हो-हो भैया पानी दो,
पानी दो गुडधानी दो;
जलती है धरती पानी दो-
मरती है धरती पानी दो-
हो मेरे भैया.....!!

अंकुर फूटे रेत में
सोना उपजे खेत में,
बैल पियासा,भूकी है गैया,
नीचे न अंगना में
सोन-चिरैया,

फसल-बुवैया की उठे
मुडैया,
मिट्टी को चूनर धानी दो
हो मेरे भैया.....!!

०२ २.पानी बरस ने से धरती मैं परिवर्तन -

१. _____
२. _____
३. _____

०१

३.उपर्युक्त पदयांश से दो प्रश्न तैयार कीजिए जिनके उत्तर निम्नलिखित शब्द हो |

१.फसल - _____
२.मिठ्ठी - _____

०१

४.निम्नलिखित शब्द के लिए परिच्छेद में प्रयुक्त शब्द ढूँढकर लिखिए |

१. मिठ्ठी - ..... २.अंकुर -.....

०१

३.परिच्छेद पढकर सुचना के अनुसार कृतियॉ कीजिए |

१.संजाल पूर्ण कीजिए |

०२

कुछ दिन हुए,किसी शहर में कोई आदमी किन्हीं कारणों से किसी स्टेडियम के पास आकर बस गया और वहॉ एक होटल चलाने लगा | वह होटल ही था,इसका सबूत यह है कि उसके ऊपर 'श्री जनता का होटल' की तख्ती लटकी थी | वैसे जमाने के चलन के अनुसार खाने के लिए सिर्फ भूसे के बिस्कुट और कूडे के बासी केक तथा पीने के लिए दूधनुमा पानी और शक्करनुमा मिठ्ठी के साथ काली राख की चाय मिल जाती थी | पास के स्टेडियम में खेलने वाले नौजवान थककर इस होटल में चाय पीने के लिए आते और नए सिरे से खेलने की और झगडा करने की स्फूर्ति लेकर जाते | दर्शक लोग यहीं आकर चाय पीते और खिलाडियों को खेल में ललकारने के लिए और उन्हें आपस में लडा देने के लिए आवश्यक उत्साह बटोर लेते |

०२

२.निम्नलिखित अंग्रेजी शब्दो के लिए हिंदी शब्द लिखिए |

०१

१.स्टेडिअम -
२.रेफरी -
३.टेक्निकल -
४.टीम -

३.'खेल दवारा सहकार का विकास'- विषय पर अपने विचार व्यक्त कीजिए |

०२

४.अ) निम्नलिखित वाक्यों के सुचना नुसार उत्तर लिखिए | (सिर्फ दो) ०२

१.छाते के प्रेम से छुटने का यही तरीका है | (पुर्ण भूतकाल में परिवर्तीत करें)
२.वह तो दूकानें खोलने की सलाह देता है | (अपुर्ण भूतकाल में परिवर्तीत करें)
३.लेखक ने देखा कि उसके चप्पल गायब थे | (पुर्ण वर्तमानकाल में परिवर्तीत करें)

४.आ) निम्नलिखित मुहावरों का अर्थ लिखकर वाक्य में प्रयोग करें | (सिर्फ दो) ०२

१.कान खडे हो जाना २.हिम्मत छुटना
३.नाक में दम करना ४.हड्डी पसली एक कर देना

प्रश्न ४ .इ) नीचे दिए शब्दयुग्म में से किन्हीं दो के अर्थ लिखिए |

१ .देव-दैव २ .गृह-गृह ३ .प्रसाद-प्रासाद ४ .सॉस-सास

प्रश्न ४ .ई) निम्नलिखित वाक्यों में से किन्हीं दो वाक्यों को शुद्ध कर के फिर से लिखिए |

१ .इतने में पुलिस वहां पहुँच चुका था |

२ .तालाबो में भी पाणि नहीं था |

३ .सच्चा विर विघ्नों से घबराता नहीं |

प्रश्न ४ .उ) निम्नलिखित शब्दों के लिंग परिवर्तन कीजिए |

१ .मोर- २ .गायिका- ३ .आदमी- ४ .बेगम-

प्रश्न ४ .ऊ) निम्नलिखित शब्दों में से किन्हीं दो शब्दों की भाववाचक रूप लिखिए |

१ .बुढा- २ .योग्य- ३ .गुलाम- ४ .सुंदर-

प्रश्न ५ .निम्नलिखित किसी एक विषय पर लगभग २५० से ३०० शब्दों में निबंध लिखिए |

१ .जीवन में खेलों का महत्व २ .विज्ञान वरदान या अभिशाप ? ३ .नर्दा की आत्मकथा

४ .भारत की समस्या - जनसंख्या ५ .आ गया कम्प्युटर युग

प्रश्न ६ .निम्नलिखित जानकारी के आधार पर पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए |

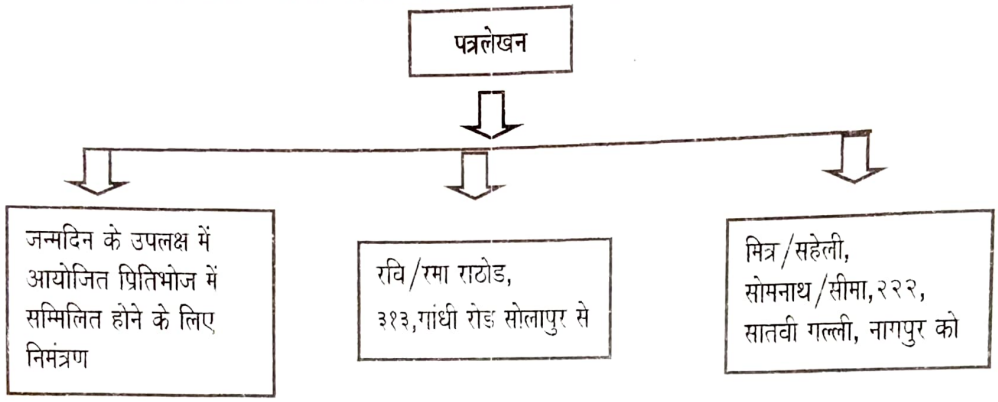

प्रश्न ७ .अ)निम्नलिखित अंग्रेजी परिच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए |

Famous king Shah Jahan build a place in memory of his beloved wife Mumtaj mahal. It took twenty years to build the place. Twenty thousand workers were working daily. Thirty cores of rupees were spend for construction. The place is so beautifully constructed that people from all over world visit it. It is one of the Seven Wonders of the World

प्रश्न ७ .आ) निम्नलिखित गद्यखंड को पढें और आकलन हेतु चार प्रश्न तैयार कीजिए जिनके उत्तर एक एक वाक्य में हो |

आचार्य दोण राजकुमारों को धनुर्विद्या की विधिवत शिक्षा प्रदान करने लगे | उन राजकुमारों में अर्जुन के अत्यन्त प्रतिभावान तथा गुरूभक्त होने के कारण वे दोणाचार्य के प्रिय शिक्ष थे | दोणाचार्य का अपना पुत्र अश्वत्थामा पर भी विशेष अनुराग था इसलिए धनुर्विद्या में वे भी अधिक प्रतिभावान थे | एक रात्री के गुरू के आश्रम में जब सभी शिष्य भोजन कर रहे थे तभी अकस्माक हवा के झौंके से दीपक बुझ गया | अर्जुन ने देखा अंधकार हो जाने पर भी भोजन के कौर को हाथ मुँह तक ले जाता है | इस घटना से उन्हें यह समझ में आया कि निशाणा लगाने के लिए प्रकाश से अधिक अभ्यास की आवश्यकता है और उन्होंने रात्री के अंधकार में निशाणा लगाने का अभ्यास करना आरंभ कर दिया |

प्रश्न ७ .इ) निम्नलिखित चित्र का वर्णन दस पंक्तियों में कीजिए |

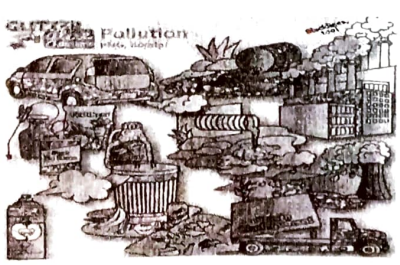

डी. बी. जे. कनिष्ठ महाविदयालय, चिपळूण.

वार्षिक परीक्षा २०१८

वर्ग : ११ वी आर्टस् (कला)

वेळ : ३ तास | विषय : अर्थशास्त्र | गुण : ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवी कडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे तक्ते आकृत्या काढा.
४) दिलेल्या उत्तरपत्रिकेतच आकृत्या काढा.

प्र. १अ) कंसातील योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. **०५**

१) पाण्यापासून निर्माण केलेल्या उर्जेस ..... म्हणतात.
(जलविदयुत / सौरउर्जा / औष्णिक उर्जा / अणुउर्जा)

२) जेव्हा संशोधक स्वतः पहिल्यांदाच सामग्री गोळा करतो, त्या सामग्रीला ..... सामग्री म्हणतात.
(दुय्यम / प्राथमिक / कार्यालयीन / अकार्यालयीन)

३) आधार वर्षासाठी निर्देशांक ..... असतो.
(००/ १५०/ १००/ १०)

४) संख्याशास्त्र हे ..... आहे.
(कला/ भाषा / शास्त्र / गणित)

५) पुढील श्रेणीत ..... हा बहुलक आहे.
१७, १२, ११, ९, १३, १८, १५, १४, १९, १६, १८, २०, ८, १०, २१, ७, १८, ६
(१० / १८/ १९ / २०)

ब) जोडया जुळवा. **०५**

'अ'	'ब'
१) मध्यगा	१) मध्यम मानव विकास गट
२) खाजगीकरण	२) महाराष्ट्र
३) भारत	३) दूरसंपर्क साधने
४) वर्तमानपत्रे	४) उच्च मानव विकास गट
५) रोजगार हमी योजना	५) नफा हेतू
	६) १९५१
	७) $L_1 + \frac{N/2 - CF}{F} \times i$

क) पुढील विधाने चूक की बरोबर ते लिहा. **०६**

१) निर्देशांक हा आर्थिक वायुभारमापक आहे.
२) संख्याशास्त्रामुळे अर्थशास्त्रीय सिध्दांत अधिक अचूक बनतात.
३) पेट्रोलिअम पदार्थांच्या उत्पादनाबाबत भारत स्वयंपूर्ण आहे.
४) भारतात अदृश्य बेरोजगारी नाही.
५) दारिद्र्य ही भारतातील प्राचीन समस्या आहे.
६) आधुनिक काळात संयोजक आर्थिक विकासात प्रभावी भूमिका बजावतो.

प्र. २अ) व्याख्या दया किंवा संकल्पना स्पष्ट करा. (कोणतेही तीन) **०६**

१) हंगामी बेरोजगारी २) निर्देशांक ३) संख्याशास्त्र ४) आर्थिक नियोजन
५) दहशतवाद ६) दरडोई उत्पन्न

ब) कारणे दया किंवा विधाने स्पष्ट करा.. (कोणतेही तीन) **०६**

१) भारत अतिरिक्त लोकसंख्येचा देश आहे.
२) नवीन आर्थिक धोरणामध्ये परदेशी भांडवल गुंतवणूकीस प्रोत्साहन दिले गेले.
३) गणना पदधत अधिक अचूक असते.

मागे पहा .....

४) भारत ऊर्जेच्या समस्येला तोंड देत आहे
५) आर्थिक विकासामुळे बेरोजगारी दूर करता येते
६) औद्योगिक प्रगति हा आर्थिक विकासाचा महत्त्वाचा निदेशक आहे

प्र. ३अ) फरक स्पष्ट करा. (कोणतेही तीन)

१) माध्य आणि बहूलक
२) बहुविध (जोड स्तंभालेख) दंडाकृती आणि विभाजित स्तंभालेख
३) जल वाहतूक आणि हवाई वाहतूक
४) नियोजित अर्थव्यवस्था आणि अनियोजित अर्थव्यवस्था
५) शेती अणि उदयोग
६) ग्रामीण बरोजगारी आणि शहरी बेरोजगारी

ब) टीपा लिहा.. (कोणतेही दोन)

१) भष्टाचार २) सारणीचे घटक ३) सुशिक्षितांची बेरोजगारी ४) इंटरनेट

प्र. ४ पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.. (कोणतेही तीन)

१) पुढील माहीतीवरून साधा स्तंभालेख काढा.

वर्षे	२०१४	२०१५	२०१६	२०१७
विक्री ₹ हजार	५	७	१०	६

२) वारंवारिता सारणी/तक्ता तयार करा. त्यासाठी 0-५, ५-१0 असे वर्गांतर घ्या.
१८, १0, ३, ११, ४, १२, ६, १३, ९, १४, १६, १४, ८, १३, ७, १२, ५, ११, ६, १0, ८, ७, ९, १९, २

३) भारतीय रेल्वे वाहतूकीचे फायदे आणि दोष लिहा.
४) प्राथमिक सामग्री आणि दुय्यम सामग्री म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.
५) भारतात लोकसंख्या विस्फोटाची कारणे कोणती?
६) आर्थिक विकासाची वैशिष्टये लिहा.

प्र. ५ पुढील विधानाशी सहमत आहात किंवा नाही ते सकारण स्पष्ट करा.. (कोणतेही तीन)

१) माध्य आणि मध्यगा दोन्ही समान आहेत.
२) शिक्षण हा आधुनिक अर्थव्यवस्थेचा आधारस्तंभ आहे.
३) बेरोजगारीची समस्या दूर करण्यासाठी भारत सरकारने कोणत्याही उपाययोजना केलेल्या नाहीत.
४) आकृतीचा केवळ एकच प्रकार असतो.
५) आर्थिक वृद्धी आणि आर्थिक विकास दोन्ही समान आहेत.
६) जागतिकीकरणाचा सेवा क्षेत्रावर कोणताही परिणाम होत नाही.

प्र. ६ सविस्तर उत्तरे लिहा.. (कोणतेही दोन)

१) पुढील माहीतीवरून विभाजीत वर्तुळ काढा.

खर्चाचे घटक	अन्न	घरभाडे	शिक्षण	आरोग्य	वस्त्र
खर्च ₹	२000	१५00	१000	८00	७00

२) पुढील श्रेणीत माध्य ($\bar{X}$) काढा.

X	0-१0	१0-२0	२0-३0	३0-४0	४0-५0
F	४	२	८	२	४

३) पुढील श्रेणीत बहुलक (Mo) काढा.

X	१0-२0	२0-३0	३0-४0	४0-५0	५0-६0	६0-७0
F	0५	0६	१0	१४	0८	0८

४) भारतातील दारिद्र्याची कारणे स्पष्ट करा.

* * * * * * * *

(१०)

डी.बी.जे कॉलेज, चिपळूण

इयत्ता ११ वी कला, अ,ब,क

वेळ : ३ तास | **विषय : इतिहास** | गुण : ८०

सूचना – १. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. २. उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.१ **अ) खालील दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.** ०८

१. महाराष्ट्रात सध्या एकुण ——जिल्हे आहेत.
   १. १५ २. ३५ ३. ७०
२. प्रायश्चित्त देण्याचा अधिकार ———ला होता.
   १. ग्रामसभा २. आमसभा ३. राजसभा
३. मराठी भाषेतील पहिले वृत्तपत्र 'दर्पण' हे ——— यांनी सुरु केले.
   १. बाळशास्त्री जांभेकर २. लोकहितवादी ३. भाऊ दाजी लाड
४. भारतीय राष्ट्रीय सभेची स्थापना———मधे झाली.
   १. १८८२ २. १८८५ ३. १८४३
५. राज्याच्या मुख्यमंत्र्यांना शपथ——— यांकडून दिली जाते.
   १. मुख्य न्यायाधीश २. आयुक्त ३. राज्यपाल
६. स्वामी रामानंदतीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ ——— येथे आहे.
   १. औरंगाबाद २. जळगांव ३. नांदेड
७. शेतकऱ्यांचा आसुड हा ग्रंथ ——— यांनी लिहीला.
   १.न्या.रानडे २. मा.फुले ३. स्वामी विवेकानंद
८. वेरुळ येथील कैलास मंदिर ——— या राष्ट्रकूट राजाने बांधले
   १. कृष्णप्रथम २. ध्रुव ३. दंतिदुर्ग

ब) योग्य जोड्या जुळवा. ०४

'अ'	'ब'
१. डॉ.नरेंद्र दाभोळकर	१. विवेकसिंधु
२. मा.फुले	२. संगीततज्ञ
३. मुकंदराज	३. सत्यशोधक समाज
४. शारंगदेव	४. महादेव मंदिराचे बांधकाम
	५. अंधश्रध्दा निर्मुलन

प्र.२ **खालील प्रश्नांनी उत्तरे एका वाक्यात लिहा. (कोणतेही आठ)** ०८

१. बदामीच्या चालुक्यांचा पहिला राजा कोण?
२. यादवकालीन सोन्याच्या नाण्याचे नाव सांगा.
३. 'शतपत्रांचे' लेखन कोणी केले?
४. 'मराठी' वृत्तपत्र कोणत्या भाषेत छापले जाई?
५. वि.दा. सावरकरांना इंगलंडला जाण्यासाठी शिष्यवृत्ती कोणी जाहिर केली?
६. 'विधवा विवाहोत्तेजक मंडळी' ही संस्था कोणी स्थापन केली?
७. हुतात्मा स्मारक कोठे आहे?
८. यादवांच्या राजधानीचे नाव सांगा?
९. महाराष्ट्र राज्याचे कायदे मंडळ कीती सभागृहांचे बनले आहे?
१०. यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ कोठे आहे?

प्र.३ खालील प्रश्नांची कारणे २५ ते ३० शब्दात लिहा. (कोणतेही चार)

१. वाकाटक साम्राज्याचे विभाजन झाले.

२. प्रार्थना समाजाला अपयश झाले.

३. डॉ. आंबेडकरांनी बहिष्कृत हितकारीणी सभा स्थापन केली.

४. कामागारांवरील अन्यायामुळे कामगार चळवळ सुरु झाली.

५. जायकवाडी प्रकल्प हा मराठवाडयास जीवनदायी ठरला.

६. कथा, कादंबऱ्या या वैचारीक लेखनापेक्षा अधिक लोकप्रीय आहे.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे २५ ते ३० शब्दात लिहा. (कोणतेही चार)

१. मुघलकालीन स्त्री जीवनाची महिती द्या

२. आर्य समाजाचे कार्य लिहा.

३. हिंदुकोड बिलाची माहिती लिहा.

४. राजर्षी शाहू महाराजांचे शिक्षणविषयक कार्य लिहा.

५. जलसंधारण खात्यांच्या निर्मीतीमुळे महाराष्ट्राला कोणता फायदा झाला?

प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे ४० ते ५० शब्दांत लिहा.(कोणतेही तीन)

१. मेधा पाटकरांचे कार्य विशद करा.

२. नागरीकीकरणातून निर्माण झालेल्या समस्यांचे वर्णन करा.

३. क्रांती कार्यातील अनंत कान्हेरे यांचे योगदान स्पष्ट करा.

४. डॉ. रा.गो. भांडारकरांचे कार्य थोडक्यात लिहा.

५. म.फुल्यांचे अस्पृश्यता उध्दाराचे कार्य स्पष्ट करा.

६. ऊमाजी नाईक विषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.६ खालील प्रश्नांची उत्तरे दिलेल्या मुदयां आधारे ८० ते १०० शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन)

१. यादवकलीन सांस्कृतीक जीवन

अ) सण उत्सव ब) शिक्षण क) कला

२. खालील घटनांचे स्वतंत्र चळवळीतील योगदान

अ) होमरुल चळवळ ब) लखनौकरार

३. चतु:सुत्री कार्यक्रम

अ) स्वराज्य ब) स्वदेशी क) बहिष्कार ड) राष्ट्रीय शिक्षण

प्र.७ खालील प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा. (कोणतेही दोन)

१. सिंधू संस्कृतीची वैशिष्टये लिहा.

२. वासुदेव बळवंत फडके यांच्या विषयी थोडक्यात महिती लिहा.

३. सत्यशोधक समाजा विषयी महिती लिहा.

डी.बी.जे कनिष्ठ महाविद्यालय, चिपळूण
वार्षिक परीक्षा, इयत्ता ११ वी कला / विज्ञान
वेळ : ३ तास विषय : मराठी गुण : ८०

कृती १ (अ) खालील उताऱ्याच्या आधारे सूचनेप्रमाणे कृती करा. ०८

१. हे निळंतळं म्हणजे स्कंद पुराणात सांगितलेल त्रिऋषी सरोवर यातील विशेषण ओळखून प्रकार लिहा. ०१

२ तुम्हाला माहिती असलेल्या दोन सरोवरांची नावे लिहा. ०१

३ 'अप' हा उपसर्ग लागून तयार झालेला शब्द लिहा. ०१

१२ आता नैनीतालच पहा. ना। तीन डोंगरांच्या मुठीतलं हे निळं तळं म्हणजे स्कंदपुराणात सांगितलेलं त्रिऋषी सरोवर. अत्री, पुलस्त्य आणि पुलह ऋषी एकदा म्हणे हिमालयात हिंडता हिंडता इथे आले. त्यांना पाणी हवं होत आणि ते मिळेना, शेवटी त्यांनी या तीन पर्वतामधली जागा खणून काढली आणि पाणी मिळालं. तेच हे ठिकाण! या सुंदर सरोवराकाठी नैनीदेवीचं देऊळ आहे, म्हणून हे नैनीचं सरोवर—नैनीताल. कुणी म्हणतात की, दक्षयज्ञात सतीनं अपमानित होऊन यज्ञज्वाळेत प्रवेश केला, तेव्हा तिचं जळालेलं शरीर खांद्यावर टाकून दुःखान वेडापिसा झालेला शिव कैलासाकडे परत निघाला. जाता जाता सतीचे डोळे इथे गळले. म्हणून हे सरोवर म्हणजे नैनीताल—नयनताल! नैनीदेवी हे सतीचंच एक रुप!

१२ नैनीचं ते देखणं सरोवर आज मात्र शोकाचा इवलाही तरंग मनावर न उठवता तृप्तीत पसरलं आहे. या सरोवराकाठी बाजाराच्या रस्त्याचा गोल वेढा आहे आणि एकदम तिन्ही बाजूंना पर्वताचीच चढण सुरु. घरं सगळी या डोंगरउतारावर आहेत. आता खरं तर घरांपेक्षा हॉटेलंच जास्त आहेत. हे गाव स्थानिक लोकांपेक्षा प्रवाशांचंच गाव जास्त आहे. बाजारात उतरला असाल, तर प्रवाशांची गजबज जाणवेलही तुम्हाला. पण एरवी जिथे कुठे उतरला असाल तिथेच जरा खिडकीत बसा किंवा व्हरांडयात या, संपूर्ण नैनीताल तुमच्या डोळयांत काजळासारखं भरुन येत.

४. नैनीतालच्या सरोवराबद्दल सांगितलेल्या आख्यायिका ८ ते १० ओळीत तुमच्या शब्दात लिहा. ०२

५. तुम्ही पाहिलेल्या निसर्गरम्य ठिकाणाचे १० ते १२ ओळीत वर्णन करा. ०३

१२

कृती १ (ब) खालील उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा. ०४

१. राष्ट्रीयस्तरावर किंवा राज्यस्थरावर दिले जाणारे दोन पुरस्कार लिहा. ☐ ☐ ०१

२. भारतरत्न पुरस्काराने सन्मानित केलेल्या व्यक्तिंचो नावे लिहा. ०१

३१ जुलै २००८ साली 'लोकबिरादरी' प्रकल्पासाठी प्रकाश आमटे व मंदा आमटे यांना 'रॅमन मॅगसेसे' पुरस्कार मिळाला मॅगसेसे हे 'आशियाचे नोबेल' म्हणून ओळखले जाते १९७३ साली जेव्हा 'लोकबिरादरी' प्रकल्प सुरु झाला. तेव्हा इथले माडिया गोंड आदिवासी भूक, रोगराई, अंधश्रध्दा यांच्या विळख्यात सापडले होते. त्यांना दुसरं जग माहीत नव्हतं. वाहणाऱ्या नद्या आणि जंगली जनावरं यांच्या आवाजापलीकडे तिसरा आवाज या भागात ऐकू येत नव्हता येथील परिसर सुंदर पण ते सौंदर्य रौद्र होतं येथील आदिवासी लोकांना मुख्य प्रवाहात आणण्याचे आव्हान आमटे यांनी स्वीकारले आणि थोडया फार प्रमाणात यशस्वीही करुन दाखवलं. आज हेमलकशाला ४० खाटांचं हॉस्पिटल आहे. उपचारासाठी खूप लांबलांबून लोक येतात. आदिवासींची मुले आज शिकत आहेत. बाहेरच्या जगात जाऊन नोकऱ्या करताहेत. इथे हिरवीगार शेती पिकते. इथलं घनदाट जंगल तसंच आहेच पण पक्ष्यांच्या किलबिलाटानं आणि माणसांच्या चाहुलीनं इथे चैतन्य आलंय. रस्ते आणि दळणवळणाच्या साधनांनी हेमलकसा आणि बाकीचं जग यात एक पूल बांधला गेलाय. हा सगळा प्रवास 'अंधाराकडून उजेडाकडे' होता. शब्दशः इथे पहिली १७ वर्षे वीज नव्हतीच.

३. हेमलकसाचा प्रवास 'अंधाराकडून उजेडाकडे' जाणारा आहे हे तुमच्या शब्दांत ८ ते १० ओळीत लिहा. ०२

कृती२ (अ) खालील कवितेच्या आधारे दिलेल्या सूचनेप्रमाणे कृती करा. ०८

१. कोण ते लिहा.

अ) परमेश्वराच्या जागी असणारी ———

ब) जग पाहण्याची इच्छा व्यक्त करणारी———

२. पाहू दे, घेऊ दे यासारख्या शब्दांच्या दोन जोडया लिहा. ०२

३. वरदक्षिणेबद्दल भाष्य करणारी काव्यपंक्ती लिहा. ०१

तू जसे पाहिले जग मला देखील पाहू दे
सांग आई बाबांना जन्म मला घेऊ दे ।।धृ।।
परमेश्वर प्रत्येकाच्या घरी जाऊ शकत नाही
त्याच्या जागी तू आहेस कसे तुला कळत नाही
ताईसवे माझ्या मला आनंदाने न्हाऊ दे
सांग आई बाबांना जन्म मला घेऊ दे ।।१।।

हुंडा लागतो मोठा म्हणून त्रास माझा वाटतो का?
झरा तुझ्या मायेचा म्हणून असा आटतो का?
राखीसाठी दादाच्या निदान मला येऊ दे
सांग आई बाबांना जन्म मला घेऊ दे ।।२।।
तू बहीण तू कन्या तू एक स्त्री आहे
काल जिथे तू होती आज तिथे मी आहे
तू जसे विणले नाते तसे मला विणू दे
सांग आई बाबांना जन्म मला घेऊ दे ।।३।।
पहा मग फिरुन मी पुन्हा कधी येणार नाही
भाग्य कन्यादानाचे दोघांनाही देणार नाही
डोळे येता भरुन तुझे पदर मला होऊ दे
सांग आई बाबांना जन्म मला घेऊ दे ।।४।।

४. 'स्त्रीभ्रूण हत्या एक सामाजिक कलंक' या विषयी १२ ते १५ ओळीत स्वमत लिहा. ०४

कृती२ ब) खालील कवितेच्या आधारे दिलेल्या सूचनेनुसार कृती करा. ०६

१. खालील कवितेतील दोन संस्कृत शब्द शोधून लिहा. ०१
२. कवितेतील पुढील ओळींवरुन वाक्य प्रचार लिहा. ०१

गाळताच घाम तू
हातपाय गाळूनी
हस्ति सर्व संपदा, मस्तकात शारदा
असे असून दीनसा, झुरसी काय व्यर्थ तू
माणसा समर्थ तू
वळवशील तू नदया, नमविशील डोंगरा
अडविशील सागरा, जिंकशील अंबरा
अदम्य आत्मशक्ति ही, विसरसी किमर्थ तू
आत्मनिष्ठ होऊनी, रहा करीत काम तू
उगवतील माणके, गाळताच घाम तू
हातपाय गाळुनी, निमंत्रिसी अनर्थ तू
भाळि हात लाविसी विसरुनी स्वभाव तू
कार्य जे उभे पुढे, तयास हात लाव तू
पंगुदेव, त्यासवे मांड मांड शर्थ तू
चल, टाक पाऊले, उचल उभय हात तू
भ्यावयास जन्मसी, काय रे जगात तू
हृदयि कृष्ण बोलतो रणांगणात पार्थ तू माणसा सामर्थ तू

३. 'माणसा समर्थ तू' या ओळीतून व्यक्त होणारा अर्थ तुमच्या शब्दात ८ ते १० ओळीत लिहा. ०२
४. 'श्रमाचे महत्त्व' या विषयी ८ ते १० ओळीत स्वमत लिहा. ०२

कृती३ खालील सूचने प्रमाणे कृती करा. १२

अ) समानार्थी शब्दांचा योग्य पर्याय निवडा.

१. आपत्ती

क) अरिष्ट ख) चविष्ट ग) स्वादिष्ट घ) अनिष्ठ

२. तिमिर

क) कुंजर ख) बाण ग) अंधार घ) अखेर

ब) **विशेषण ओळखा.** ०२

१. मंदमंद वारा

क) संख्याविशेषण ख) गुणविशेषण ग) सार्वनामिक घ) क्रमवाचक

२. मी सामान्य आहे.

क) सार्वनामिक विशेषण ख) संख्याविशेषण ग) गुणविशेषण घ) नामसाधित

क) खालील शब्दातील उपसर्गघटीत शब्द ओळखा ०१

क) तडफदार ख) भाग्यवान ग) गुरफटून घ) परिस्थिती ०१

१. खालील शब्दातील प्रत्ययघटीत शब्द ओळखा. ०१

क) रमणीय ख) उपयोग ग) उपग्रह घ) सरदार

ड) खालील वाक्यांच्या प्रकारचे योग्य पर्याय ओळखा. ०२

१. त्याने ताटात हात धुतला आणि घरातून बाहेर पडला. [ ]
(मिश्र वाक्य / केवल / संयुक्तवाक्य)

२. टपटप धारा कोसळू लागल्यावर थोडीशी हालचाल झाली. [ ] ०२
(केवलवाक्य / मिश्र / संयुक्तवाक्य)

इ) खालीलपैकी योग्य अर्थ वाक्यप्रचारांसमोर लिहा. ०२

यशस्वी होणे | सरावाचे होणे | लुटले जाणे | जवळ नसणे

प्राण देणे | वीरमरण येणे

१. अंगवळणी पडणे → [ ]
२. नागविले जाणे → [ ]
३. गाठी नसणे → [ ]
४. फत्ते करणे → [ ]

ई) खालील पारिभाषिक शब्दांचा दिलेल्या पर्यायातील योग्य अर्थ लिहा. ०२

१. Comedy
क) शोकांतिका ख) सुखात्मिका ग) एकांकिका घ) स्मरणिका

२. Transport
क) परिवहन ख) प्रवास ग) भाषांतर घ) परिमंडळ

३. Match
क)विश्वचषक ख) सामना ग) गणित घ) क्रीडा

४. X-Ray
क) किरण ख) रेशीम ग) क्ष. किरण घ) नीलकिरण

कृती ४ खालील दिलेल्या सूचनेनुसार कृती करा. ०८

१. सेंद्रिय शेतीचे फायदे ०१

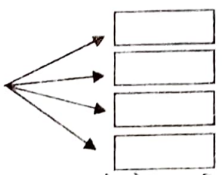

२. रासायनिक किटकनाशकांच्या अतिवापराचे दोन दुष्परिणाम लिहा. ०१

३. शेती साठी दोन पुरक व्यवसाय लिहा. ०१

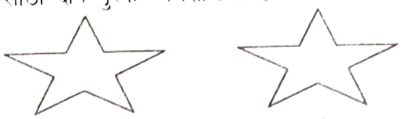

सेंद्रिय शेती करण्याचे अनेक फायदे आहेत जमिनीचा पोत आणि आरोग्य सुधारते, जमिनीची धूप थांबते, जमिनीची दुष्काळाशी सामना करण्याची क्षमता वाढते आणि पिकंही जोमाने वाढतात. उलट रासायनिक कीटकनाशकांचा अतिवापर करुन जमिनीचा पोत तर खालावतोच पण अशी पिकं आरोग्यालाही धोकादायक ठरतात. परदेशात ठरावीक मात्रेपर्यंत कीटकनाशकं वापरण्याची मुभा आहे. आपल्याकडे मात्र नाही म्हणूनच अलीकडेच युरोपियन महासंघाने कटकनाशकांचं प्रमाण मर्यादेपेक्षा जास्त असल्याने भारतातल्या काही भाज्यांच्या आयातीवर बंदी घातली. या पार्श्वभूमीवर जयवंतने निवडलेली ही वाट अनेकांसाठी प्रेरणादायी ठरावी.

सेंद्रिय शेतीच्या वाटेवर चालायचंय म्हटल्यावर त्याने जैविक खतं आणि कीटकनाशकं कशी तयार करायची हेही शिकून घेतलं. ही खतं आणि कीटकनाशकं जयवंत स्वत: तयार करतो. जेव्हा शेतात जयवंतने पहिल्यांदा तागाचं उत्पादन घेतलं तेव्हा राख, शेण, गोमूत्र, लिंबोळीचं मिश्रण करुन फवारणी केली. राखेत पोटॅशियम जास्त असल्याने तागाची पाण्याचा ताण सहन करण्याची क्षमता वाढली आणि कमी पाण्यातही तागाचं पीक चांगल आलं लमीत, जीवामृत अशा अनेक सेंद्रिय पद्धती जयवंताने वापरल्या. यात गोमूत्र आणि गाईचं शेण हे महत्त्वाचे घटक आहेत: यासाठी त्याच्याकडे तीन गीर गाईही आहेत ज्या त्याला इस्कॉनने दिल्या आहेत.

४. शेतीमध्ये किटकनाशकांच्या वापराबाबत तुमचे विचार ८ ते १० ओळीत लिहा. ०२

५. तुम्हाला माहिती असलेल्या आदर्श शेतकऱ्याचे १० ते १२ ओळीत वर्णन करा. ०३

[9]

कृती ५ खालील उताऱ्याच्या आधारे सूचनेप्रमाणे कृती करा. ०८

१. प्राचीन काव्याचे तीन प्रवाह लिहा. ०१

२. पुढील संतांचा कालखंडानुसार क्रम लिहा. ०१

संत तुकाराम, संत ज्ञानेश्वर, संत एकनाथ

प्राचीन मराठी काव्यात संतकाव्य, पंडिती काव्य आणि शाहिरी काव्य असे तीन प्रमुख प्रवाह दिसतात. संत ज्ञानेश्वर, नामदेव, एकनाथ, तुकाराम, सावतामाळी, नरहरी सोनार, शेख महंमद यांसारख्या संतांनी, मुक्ताबाई, जनाबाई, कान्होपात्रा यासारख्या संत कवयित्रींनी ओवी आणि अभंगाद्वारे काव्यांची निर्मिती केली. या काव्यातील अध्यात्म, भक्ती व नीती यांचा प्रभाव समाजमनावर पडला. संत एकनाथांनी अभंगाबरोबरच भारुडांचीही रचना केली. या भारुडांतून संत एकनाथांनी लोकशिक्षण, लोकरंजन आणि अध्यात्म यांची सांगड घातली.

३. संत काव्यातून समाजमनावर पडलेला प्रभाव ८ ते १० ओळीत तुमच्या शब्दात लिहा. ०२

४. एका संताची सुमारे १२ ते १५ ओळी माहिती लिहा. ०४

कृती ६ अ) कोणत्याही एका विषयावर सुमारे २५० शब्दात कल्पनाविस्तार करा. ०६

१. जेथे साहस तेथे यश. २. वाचाल तर वाचाल ३. एकमेका साहय करु अवघे धरु सुपंथ

ब) १. तुमच्या महाविद्यालयाच्या वार्षिक क्रीडा पारितोषिक वितरण समारंभाची बातमी पुढील घटकाच्या आधारे तयार करा. ०५

(मथळा – शिरोभाग, तपशील, समारोप) किंवा

२. वृक्षारोपणाची बातमी लिहा.

क) खालील विषयावर लिखित माध्यमांसाठी जाहिरात तयार करा. (कोणतेही एक) ०५

१. थंडगार – उत्साहवर्धक पेय (लिंबू सरबत)

२. ग्रंथमहोत्सवाची जाहिरात

ड) खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर सादरीकरण नमुना तयार करा. ०५

१. एखाद्या कंपनीला आपले नवीन उत्पादन व्यायामाची साधने बाजारात आणायचे आहे त्यांचा सादरीकरण नमुना.

२. महिला बचतगट प्रशिक्षण मेळावा या साठीचा सादरीकरण नमुना तयार करा.

इ) १. ईमेल सेवा पुरविणारी पोर्टल लिहा. ०१

२. इ–मेल (e-mail) साठी मराठी संज्ञा लिहा. ०१

संगणकाचा उपयोग पत्रव्यवहारासाठीही करता येतो. महाजालाद्वारे पाठवता येते असे पत्र म्हणजे 'इलेक्ट्रॉनिक पत्र' (e-mail). महाजालाद्वारे 'इलेक्ट्रॉनिक पत्र' (e-mail) पाठवणे खूपच सोपे झाले आहे. ई–मेलसाठी 'विरोप' अशीही एक संज्ञा मराठीत आहे. सध्या ई–मेलच्या (e-mail)देवाणघेवाणीसाठी महाजालाचा सर्वाधिक वापर केला जातो. 'गुगल' चे 'जी–मेल' (gmail) हे पोर्टल सध्या सर्वाधिक लोकप्रिय आहे. मात्र हॉट मेल (hotmail), रिडिफ मेल (rediffmail), याहू (yahoo) ही आणखी काही पोर्टल ईमेल सेवा पुरवतात. ईमेल करण्यासाठी आपल्याकडे आपल्या 'ई–पत्ता' (email id) असावा लागतो. हा ई–पत्ता तयार करण्याची प्रक्रिया पुढीलप्रमाणे :

महाजालावरुन ई–मेल सेवा पुरवणारे एखादे पोर्टल निवडावे. त्याचा अर्ज भरावा. म्हणजे त्या त्या संकेतस्थळाकडून प्रत्येक व्यक्तीला स्वतंत्र व एकमेव असा ई–पत्ता दिला जातो. समजा, चारु पाटील यांना 'जी–मेल' या सेवेद्वारे आपला पत्ता तयार करायचा असेल, तर ते charu.patil@gmail.com असा पत्ता निवडू शकतात. जगभरात हा ई–पत्ता फक्त एकाच व्यक्तीला दिला जातो. त्यामुळे जर दुसऱ्या कुणा चारु पाटील नावाच्या व्यक्तीला ई–पत्ता नोंदवायचा असेल, तर त्यांना हा ई–पत्ता मिळणार नाही. मग या दुसऱ्या चारु पाटीलना patcharu@gmail.com किंवा charupatil16@gmail.comयासारखा वेगळा ई–पत्ता निवडावा लागेल. या प्रत्येक पत्त्यात 'ॲपरसॅण्ड' @हे चिन्ह लागते. या चिन्हाने ई–पत्ता दोन भागात विभागतो. या चिन्हाच्या डाव्या बाजूला असलेल्या विशिष्ट नावामुळे संदेश देणारी व्यक्ती किंवा संस्था समजते. तर, चिन्हाच्या उजव्या बाजूला सेवा पुरवणाऱ्यांचे डोमन नाव असते. जसे इथे .com आहे.

३. 'ई पत्ता (ई–मेल आय डी) तयार करण्याची प्रक्रिया सांगून तुमचा ई–मेल आयडी तयार करुन लिहा. ०३

(12)

D.B.J.College, Chiplun
Annual exam March 2018
Sub- English(Std.-11th Arts/science)

Marks- 80 **Duration- 3hrs.**

Section A- Prose
(Reading skill, Vocabulary, Grammar, Note-making and Summary)

Q.1. A Read the first activity, read the extract and then do all the activities. 12

1. Complete the following sentences using facts from the text. 2
   1. Baba united the unorganized hamals into .....
   2. The Maharashtra Mathadi, Hamal and Other Manual Workers Act was passed in 1969 for .....

Trained as an ayurveda doctor, Baba began his practice in Pune's Nana Peth, where he saw first-hand the hardships faced by hamals (head loaders) who had no legal protection. Hamals, mainly from backward castes, came from all over rural Maharashtra to Pune's markets, unloading heavy sacks of grain or cement on their backs all day, with barely enough time off to find food, and no house, which meant they would sleep in the same market. Political parties worked only with organized labour, leaving hamals with no protection from exploitation.

Baba organized them into the "Hamal Panchayat". Navnath Binawde came to Pune from a drought-prone part of Solapur as a young boy, and recalls the days when he couldn't get work as a hamal. "Once the Hamal Panchayat came into force, the whole system was streamlined and everyone had equal opportunity for work," says Binawde, now the panchayat's secretary.

In 1956, the hamals went on their first-ever strike demanding decent wages. There were satyagrahas and arrests after which it was finally recognized as a trade union and minimum wages were fixed. After years of struggle, in 1969 the state government passed the Maharashtra Mathadi, Hamal and Other Manual Workers Act, the country's first piece of legislation for the social security of unorganized labour. It has become the rallying point for dozens of other unorganized labour movements seeking social security legislation.

2. The passage refers to the hardships faced by the hamals. List any two problems mentioned in the passage. 2
3. Explain how the "Hamal Panchayat" changed the life of Navnath Binawde. 2
4. Find the words from the passage which mean: 2
   1. Suffering-
   2. Well organized-
   3. Unfair or ill treatment -
   4. Law or laws passed by government-
5. Do you think there should be a strong legislation to protect the rights of waste collectors and domestic servants? If yes, explain how it will help to solve their problems. 2
6. **Do as directed.**
   1. Baba organized them into the "Hamal Panchayat".(change the voice) 1
   2. Political parties worked only with organized labour.(Add a Question Tag) 1

B Grammar 3

1. The lawyer filed .....FIR with the police about ..... Loss of his papers. 1
   (Fill in the blanks with articles)
2. The man shouted ..... his wife when the car dashed ..... a tree. 1
   (fill in the blanks with prepositions)
3. My aunt said to me, " I am very sorry to hear of the sad demise of your beloved friend.(rewrite in reported speech) 1

Q.2. A Read the extract and then do all the activities. 12

A few kilometers down the highway, beyond the small town of Chikrapur, a left turn reveals the road that leads to our destination - the village of Chincholi Morachi.

Loosely translated, it means the abode of peacocks and tamarind trees, both of which are in abundance here. For, this quaint little village, almost 60 km from Pune, is home to a population of 2,000 people, as well as an equal number of peacocks.

As you interact with people here, it's quite evident why the national bird enjoys special status at Chincholi Morachi. In this village, the peacock is not just protected, but also revered - so much so that this is one place where its numbers have steadily increased over the years. "Ten years ago, there were almost 600 peacocks in our village. Now, the number is more than three times," says Maheshrao Gorde, the village sarpanch. For most of the villagers, the peacock is not just a bird, it is also a symbol associated with the village deity Khandoba. "The peacock is the vahan (vehicle) of Khandoba, and is therefore special for us," says Gorde. Perhaps it's a reflection of this special relationship that even when the region was reeling under drought and there was not a drop of water to drink, the villagers ensured that there was still some available for the peacocks, recalls S H Phalke, who teaches at the local agricultural institute. "Most people here treat peacocks like their children," he adds. "Which is why you'll find that during sowing time, extra grain is planted in the fields, so that the peacocks too can have their fill."

Q.3.

Q.4.

1. Choose the most appropriate sentences that summaries the theme of the passage. 2
    1. The passage talks about the village of chincholi morachi and its specialty.
    2. We must protect our national bird is the message of the passage.
    3. The passage explains how peacocks are protected in Chincholi Morachi.
    4. The passage throws light on the work of S.H.Phalke
2. Pick out two phrases/sentences from the passage that indicate that peacocks are given special status in the village of Morachi Chincholi. 2
3. Complete the following sentence: 2
   In the village of Chincholi morachi the number of peacocks is steadily increasing because-:
    1. .....
    2. .....
4. Find out words from the passage which mean: 2
    1. In a large quantity-
    2. Attractive-
    3. Respected-
    4. God/goddess-
5. Suggest two measures which should be used for the protection of birds and animals in our country. 2
6. **Do as directed**
    1. In this village, the peacock is not just protected, but also revered. (Rewrite using 'as well as...') 1
    2. Most people here treat peacocks like their children. (Begin the sentence with Peacocks.... and rewrite it.) 1

Q.2. B Note-making 3

Read the following extract and complete the chart given below.

Q.5

A report is an objective and planned presentation of facts on a specified subject for a specified purpose. The main characteristics of a good report are accuracy, objectivity and readability. A report should be accurate in its statement of relevant facts and figures and must put them in the proper perspective. Good reports are also objective; they must be free from personal bias and give plenty of evidence to support their conclusions. The perfect report is always readable, preferably divided into sections and sub-sections, and must have aids such as maps, graphs, etc.

A report must be written in language that can be easily understood- that is, it must be clear. Technical terms should be explained or defined, and ambiguous language should be avoided. All the ideas and facts should be arranged chronologically to give coherence to the report. Finally, there should be formality and courtesy while writing the report and

to inculcate good reading habits.

6 **Do as directed.**

1. A student finds everything interesting as soon as he goes into the library.(Rewrite using 'No sooner…..than') 1
2. Very few students can afford to purchase all types of books.(Rewrite as negative sentence) 1

Q.3. B Write a summary of the passage with the help of the points given below: 3
Role of library--need of library--use of library--skills to use library effectively

Section B -Poetry

Q.4. **Read the given extract and do the activities that follow:** 8

O Gentlemen!
It is your blood or theirs,
It is the human blood after all.
War may go on in the East or the West,
It will bleed the peace of world, after all.

Bombs may fall on homes or on outskirts,
They wound the spirit of life after all.
Our crops may burn or theirs,
The famine will kill humans, after all.

Tanks may move forward or recede
They tear open the Earth after all.
Be it the celebration of victory or the sorrow of defeat,
Life sheds tears on death, after all.

So, O gentlemen!
It is better to end the war.
In the courtyards, yours and ours,
It is better to keep the candles burning

1. Complete the following web by listing the words or phrases from the poem which are related to war. 2

2. State the figure of speech used in the following line and find one more such example from the extract. 2
"Life sheds tears on death, after all."
3. Give your suggestions to end wars. 2
4. Frame two slogans on the topic of " futility of war" 2

Section C Rapid Reading

Q.5. A **Read the following extract and do the activities that follow.** 4

"Far away," continued the statue in a low musical voice, "far away in a little street there is a poor house. One of the windows is open, and through it I can see a woman seated at a table. Her face is thin and worn, and she has coarse red hands, all pricked by the needle, for she is a seamstress. She is embroidering passion-flowers on a satin gown for the loveliest of the Queen's maids-of-honour to wear at the next Court-ball. In a bed in the corner of the room her little boy is lying ill. He has a fever, and is asking for oranges. His mother has nothing to give him but river water, so he is crying. Swallow, Swallow, little Swallow, will you not bring her the ruby out of my sword-hilt? My feet are fastened to this pedestal and I cannot move." "I am waited for in Egypt," said the Swallow. "My

the writer should use an impersonal and tactful style.

Qualities of a Good Report

1. Accuracy
   a) In statement of .....
   b) Put them .....
2. .....
   a) Must be free from .....
   b) Must give plenty of .....
3. .....
   a) Must be divided into .....
   b) Must have aids like .....
4. Clarity
   a) .....defined
   b) .....should be avoided
5. Coherence..... of ideas and facts
6. Formality and ..... impersonal and .....

Q.3. A **Read the first activity, read the extract and then do all the activities given below:** 12

1 True or false: 2

1. The passage is about students avoiding the library.
2. Teachers must train the students to use the library.
3. A student rarely finds things interesting when he goes to the library.
4. It is essential to have good libraries around us.

Library plays a dominant role in the whole teaching and learning process. By sitting in the class and listening to the teacher there, the students grasp things and the ideas are clarified. But a visit to the library equally makes the students learn things. The study of extra books supplements the knowledge acquired by the students. Supplementary reading materials are available in the library. There are very few students who can afford to purchase all types of books personally. The need of the library is really great and its availability is the heartfelt need of almost every student. A student finds everything interesting as soon as he goes into the library. When a student enters the library, he is able to overcome the classroom imprisonment, the fear of the teacher, the hesitation being felt by the student due to other classmates etc. there he is free and everything refreshes his mind. In the library, he is likely to pick up some new words or spellings or some words which he may find hard to learn in the classroom.

Library can be best used if the teacher gives some training to the students in library skills, like how to use catalogue in the library, how to find out books quickly containing requisite information and how to read fast with comprehension, to take accurate notes, summarize the chapter, to put bits of relevant information together, etc.

2 Library is the basic need of every student because -: 2

1. It helps the students grasp things and clarify the ideas
2. .....
3. .....
4. It refreshes the mind of the student.

3 Complete the following web 2

4 Write from the passage words that mean: 2

1) Understand- 2) Sincere - 3) required- 4) appropriate-

5 Discuss the importance of reading in student's life. Mention two things that you will do 2

friends are flying up and down the Nile, and talking to the large lotus-flowers. Soon they will be going to sleep in the tomb of the great King. The King is there himself in his painted coffin. He is wrapped in yellow linen, and embalmed with spices. Round his neck is a chain of pale green jade, and his hands are like withered leaves." "Swallow, Swallow, little Swallow," said the Prince, "will you not stay with me for one night, and be my messenger? The boy is so thirsty, and the mother so sad." "I don't think I like boys," answered the Swallow.

1. Complete the following sentences- 2
   1. The happy prince requested the swallow to give the ruby to the seamstress because..... .....
   2. The swallow wanted to go to Egypt because.....
2. Convert the extract in to a dialogue between the swallow and the happy prince. 2

Q.5. B Read the following extract and do the activities that follow. 4

Officer: the case of the butcher and the oil merchant.
Judge: let them come forward. (They come forward, the Merchant holding the Butcher's wrist.) I will first hear what the butcher has to say.
Butcher: (bowing low) my lord judge, I went to buy some oil from this man, and, in order to pay for it, drew a handful of money from my pocket. The sight of it must have tempted him, for he seized me by the wrist to wrench the money from me. I cried out, but he would not let me go. So we have come before you, great judge, I holding my money, and he still grasping my wrist. O just and most wise judge, I declare in the name of Allah that the money is mine.
Judge: now, oil merchant, what have you to say?
Oil Merchant: this man came to me to purchase oil from me. When I gave him the bottle he asked if I could change a gold piece. I drew out a handful of money and laid it on a barrel in my shop. He seized it and was walking off with it, when I caught him by the wrist and called out "robber". In spite of my cries, however, he would not give up the money; so I brought him here that you, great judge, might decide the case. I declare that this money is truly mine.

1. Write whether the following statements are True or False 2
   1. Butcher and the oil merchant were good friends.
   2. Butcher went to the oil merchant to buy some oil.
   3. Butcher does not pay any money to the oil merchant.
   4. Butcher and oil merchant came to the judge to solve their dispute.
2. Write the gist of the problem between the butcher and the oil merchant. 2

Section D- Written Communication

Q.6. A Letter writing:
Write **any one** of the following letters.

1. Read the following advertisement and prepare a letter of application in response to it by using the information given in the C.V.(Resume) that follows. 4

Situation vacant
Wanted-Civil Engineer
Candidate should be B.E.(1st class)
Experienced candidate preferred, should be ready to work abroad.
Write: To -The Manager, Kumar Construction Company,
Andheri(E), Mumbai

CV(Resume)

Name: Ajinkya J.Sharma
Age: 26 years
Address: Shri Nagar Colony, SOlapur Road, Hadapsar, Pune.
Education: B.E.(1st class)
Experience:2 years as Civil Engineer in Mehata Constructions
Interests: reading, travelling, photography

OR

2. Write a letter to the editor of a newspaper explaining about the issue of cutting down of lakhs of tress for the new highway. Suggest some measures to stop deforestation. 4

Q.6. B Write **any one** of the following:

1. Prepare a short tourist leaflet for a place of religious importance in Maharashtra with the help of following points. 4

*ways to reach * accommodation * best time of the year to visit
*places to visit *specialties *add your own points

OR

2. Read the following brief intros of news items. Choose any one of them and write the headline, dateline and a short continuing paragraph. 4
   1. The birth anniversary of our late Prime Minister Pandit Jawaharlal Nehru was celebrated yesterday in Saraswati Vidyalay.
   2. A building collapsed in Dongri, Mumbai late yesterday evening. Fortunately, the building had just been evacuated a few days earlier and hence there were no casualties.

Q.6. C Write **any one** of the following:

1. The pie-diagram given below shows the share of different countries in the global mango production. Rewrite the information in the form of a paragraph, in about 120 words. Give a suitable title. 4

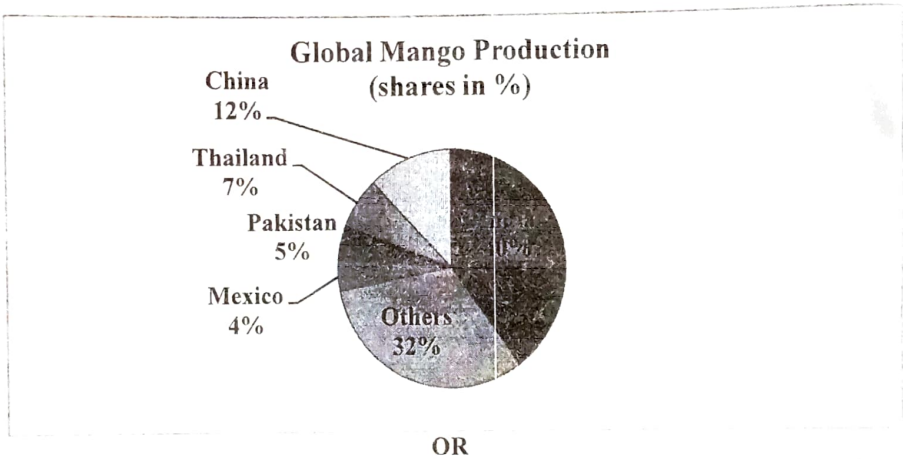

OR

2. Prepare a paragraph of about 120 words to be used for the counterview section of the following topic: " T.V. is an idiot box, a curse" 4

View section:

- **Children become addicts, couch potatoes**
- **Children face many health problems**
- **Criminals get ideas from programmes**
- **Family life gets affected**

Q.7. 1. Imagine that as a member of the Cultural Committee of your college, you have to interview the director of a National Award winning film. Frame eight questions that you would like to ask, focusing on the challenges faced by the person, his/her inspiration and advice to the youth. 4

2. Write a short speech to be delivered in your college on " water conservation"(about 100 words) 3

D.B.J. COLLEGE, CHIPLUN.

Second Term 2017-18

Std:- 11th Arts **Sub:- Geography** **Time:- 3 Hrs** **Marks:- 80**

Note:- 1) All questions are compulsory.
2) Use the outline map of the World for question no. 6 and tie them to your answer book. Index compulsory.
3) Use the stencil of the maps of the world is allowed. 4) Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.

Q.1.A)Fill in the blanks with appropriate alternatives given in the brackets and rewrite the sentences. 06

1)Atlantic basin and southeast Pacific basin linked by.....
(Drake passage, Hawaii Island, Macquaric ridge, Challenger deep)

2)The group of island is called as.....
(Island, Archipelagoes, Volcanoes, Deeps)

3).....forests are dense forests.
(Deciduous, Coniferous, Selvas, Taiga)

4).....control air pollution and soil erosion.
(Wildlife, Agriculture, Earthquake, Forests)

5)Reptiles are almost absent in.....biome.
(Tundra, Grassland, Desert, Savanna)

6).....disaster is not a manmade disaster.
(Riot, Tsunami, War, Terrorism)

B)Match the words in column 'A' with appropriate words in column 'B'. 04

'A' Column	'B' Column
1)Bear Island	A)Indian Ocean
2)Afforestation	B)Arctic Ocean
3)Lake	C)Forest Conservation
4)Technological Disaster	D)Aquatic biome
	E)Bhopal gas tragedy

Q.2.A) Select an appropriate alternative answer from among those given below and rewrite it. 06

1)The details about the bottom relief of Arctic Ocean are not clear because.....
a)This ocean is frozen throughout the year b)Its northern most location
c)It's rimmed by Archipelagoes d)North pole is located in the Arctic Ocean

2)Nowadays, many countries are facing problems of food security due to.....
a)Increasing population of the world b)Economic development
c)Global climate change d)Deforestation

3)Man has destroying the forest wealth recklessly due to.....
a)Global warming b)Development of Agriculture c)Deforestation
d)The increase of population and increase in the demand on natural resources.

4)In the dry deciduous monsoon forests, density of trees is very less because of.....
a)Famine b)Hot climate
c)These forests are found in monsoon region d)Scanty rainfall and long dry season

5)Spectrum of biodiversity is broader at equator due to.....
a)High humidity b)Abundant sunlight
c)High temperature d)Rainfall throughout year and very dense forests

6)flood is one of the natural disaster, because.....
a)It cause loss of life, livestock and crops b)The river suddenly change its course
c)Inundation of the flood plain area d)Heavy rainfall in the catchment area

3)Explain following terms. (Any TWO) 04

1)Continental Shelf 2)Biodiversity 3)Pyroclastic flows

). 3. Give Geographical reasons: (Any FIVE) 10

1)Accumulation of silt is less in continental slope.
2)In summer, midnight sun is observed at the Svalbard archipelago.
3)Forests are not found at the polar region.
4)Tropical forests are very dense.
5)The vegetal growth is limited in Tundra region
6)Most of the animals of desert biome have light colour skin.
7)Geological hazards are very destructive.

Q. 4. Answer the following question in brief. (Any FIVE)

1)Explain the characteristics of archipelagos.
2)State the difference between biotic and non-biotic resources.
3)Explain the characteristics of Taiga forests.
4)Explain the effects of deforestation.
5)What is meant by biome?
6)Explain the environmental issues of Savanna biome.
7)Which disasters can take place due to human errors?

Q. 5. Write short notes on the following. (Any THREE)

1)The ocean floor of Indian Ocean
2)Importance of forests
3)Alpine Tundra biome
4)Health disasters
5)Meteorological disasters

Q. 6. Mark and name the following on the outline map of the world supplied to you with suitable index:(Any FIVE)

1)Mariana deep
2)Temperate Deciduous forest of Australia
3)Savanna biome region of India
4)Earthquake zone of South America
5)Earthquake country
6)Desert biome region of North America
7) New Zealand island

Q. 7. Write answer in 12/15 lines each. (Any TWO)

1)Give an account of marine ecosystem.
2)Explain in brief, monsoon forests.
3)Explain the importance of biome study.
4)Write about the Hydrological hazards.

Q. 8. Answer the following question in detail. (Any ONE)

1) Explain in details, measures of forest conservation.
2) List the sociological disaster. Explain how and why they are generated?

डी . बी . जे . महाविद्यालय, चिपळूण .

द्वितीय सत्रः- २०१७-१८

इयत्ताः- ११वी कला विषयः- भूगोल वेळः- ३तास गुणः- ८०

सूचनाः- १)सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत . २)प्रश्न क्र . ६ करिता पुरविलेल्या जगाच्या नकाशा आराखडयाचा उपयोग करा आणि तो उत्तरपत्रिकेस जोडा.
सूची आवश्यक आहे . ३)नकाशा काढण्यासाठी स्टेन्सीलचा वापर करण्यास परवानगी आहे .
४)आवश्यकतेनुसार योग्य जागी सुस्पष्ट नकाशे व आराखडे काढावेत .

प्रश्न १ला . अ . दिलेल्या रिकाम्या जागी कंसातील योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करून पुन्हा लिहा . ०६

१)अटलांटिक सखल भाग व आग्नेय पॅसिफिक सखल भाग.....मुळे जोडले गेले आहेत .
(ड्रेक पॅसेज, हवाई बेटे, मॅक्वेरी जलमग्न रांग, चॅलेंजर गर्ता)

२)बेटांच्या समूहाला.....असे म्हणतात .
(बेटे, द्वीपसमूह, ज्वालामुखी, गर्ता)

३).....वने घनदाट असतात .
(पानझडी, सूचीपर्णी, सेल्व्हाज, तैगा)

४).....हवेचे प्रदूषण व मृदेची झीज नियंत्रित करतात .
(वन्यजीव, शेती, भूकंप, वने)

५).....जीवसंहतीमध्ये सरपटणारे प्राणी जवळजवळ नाहीत .
(टुंड्रा, गवताळ, वाळवंटी, सॅव्हाना)

६).....आपत्ती मानवनिर्मिती नाही .
(दंगली, ज्वालामुखी, युद्ध, आतंकवाद)

ब) 'अ' स्तंभातील घटकांशी 'ब' स्तंभातील घटकाबरोबर योग्य जोडया जुळवा . ०४

'अ' स्तंभ	'ब' स्तंभ
१)बिअर बेटे	अ)हिंदी महासागर
२)वनीकरण	ब)आर्क्टिक महासागर
३)सरोवर	क)वन संवर्धन
४)तंत्रशास्त्रीय आपत्ती	ड)जलीय जीवसंहती
	इ)भोपाळ वायू दुर्घटना

प्रश्न २रा . अ . पुढील विधानपूर्ती साठी दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा . ०६

१)आर्क्टिक महासागराच्या तळावरील भू-आकार स्पष्ट होत नाहीत, कारण.....
अ)हा महासागर वर्षभर गोठलेला असतो ब)त्याचे अगदी उत्तरेकडील स्थान
क)या महासागराभोवती अनेक द्वीपसमूह आहेत ड)उत्तर ध्रुवाचे स्थान आर्क्टिक महासागरात आहे

२)आज अनेक देशात 'अन्नसुरक्षा' ही समस्या भेडसावत आहे, कारण.....
अ)जगाची वाढती लोकसंख्या ब)आर्थिक विकास
क)जागतिक हवामान बदल ड)वृक्षतोड

३)मानवाने अविवेकीपणे वनसंपदा नष्ट केली आहे, कारण.....
अ)जागतिक तापमान वाढ ब)शेतीचा विकास
क)वृक्षतोड ड)वाढती लोकसंख्या व नैसर्गिक संसाधनांची वाढती मागणी

४)मोसमी शुष्क पानझडी वनांमध्ये वृक्षांची घनता अतिशय कमी असते, कारण.....
अ)दुष्काळ ब)उष्ण हवामान
क)ही वने मोसमी प्रदेशात आढळतात ड)कमी पर्जन्य व दिर्घ कोरडा ऋतु

५)विषुववृत्तीय प्रदेशात जैववैविध्याचा पटल खूप समृध्द आहे, कारण.....
अ)भरपूर आर्द्रता ब)भरपूर सूर्यप्रकाश
क)जास्त तापमान ड)वर्षभर पडणारा पाऊस व घनदाट अरण्य

६)महापूर ही एक नैसर्गिक आपत्ती आहे, कारण.....
अ)त्यामुळे मनुष्यहानी, प्राणहानी, पिकहानी होते ब)नदीचा मार्ग अचानक बदलतो
क)पूरमैदाने जलमग्न होतात ड)पाणलोट क्षेत्रातील जास्त पर्जन्यवृष्टी

ब) संज्ञा स्पष्ट करा . (कोणत्याही २) ०४

१)समुद्रबूड जमीन २)जैवविविधता ३)पायरोक्लास्टीक प्रवाह

पाठीमागे.....

प्रश्न ३रा. भौगोलिक कारणे लिहा. (कोणतेही ५)

१)खंडान्त उतारावर गाळाचे प्रमाण कमी आढळते.
२)स्वालबार्ड द्वीपसमूहात उन्हाळयात मध्यरात्रीचा सूर्य दिसतो.
३)ध्रुवीय प्रदेशात वने आढळत नाहीत.
४)उष्ण कटिबंधीय वने घनदाट असतात.
५)टुंड्रा प्रदेशातील वनस्पतींची वाढ मर्यादित असते.
६)वाळवंटी जीवसंहतीतील प्राण्यांच्या त्वचेचा रंग फिकट असतो.
७)भूगर्भशास्त्रीय आपत्ती या खूप विनाशकारी असतात.

प्रश्न ४था. पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही ५)

१)द्वीपसमूहाची वैशिष्टये सांगा.
२)जैविक व अजैविक संसाधनातील फरक सांगा.
३)तैगा वनांची वैशिष्टये सांगा.
४)वनतोडीचे परिणाम सांगा.
५)जीवसंहती म्हणजे काय?
६)सॅव्हाना जीवसंहतीच्या पर्यावरणीय समस्या सांगा.
७)मानवी चुकांमुळे कोणत्या प्रकारच्या आपत्ती येऊ शकतात?

प्रश्न ५वा. टिपा लिहा. (कोणत्याही ३)

१)हिंदी महासागर तळरचना
२)वनांचे महत्व
३)अल्पाईन टुंड्रा जीवसंहती
४)आरोग्यविषयक आपत्ती
५)हवामानशास्त्रीय आपत्ती

प्रश्न ६वा. दिलेल्या जगाच्या नकाशा आराखडयामध्ये पुढील बाबी योग्य चिन्हांच्या सहाय्याने दाखवून सूची तयार करा. (कोणत्याही ५)

१)मरीयाना गर्ता
२)ऑस्ट्रेलियातील समशीतोष्ण पानझडी वने
३)भारतातील सॅव्हाना जीवसंहती प्रदेश
४)दक्षिण अमेरिकेतील भूकंपक्षेत्र
५)भूकंपाचा देश
६)उत्तर अमेरिकेतील वाळवंटी जीवसंहती प्रदेश
७)न्यूझीलंड बेटे

प्रश्न ७वा. पुढील प्रश्नांची उत्तरे १२/१५ ओळीत लिहा. (कोणतेही २)

१)सागरी परिसंस्थेची सविस्तर माहिती लिहा.
२)मोसमी वनांची थोडक्यात माहिती लिहा.
३)जीवसंहतीच्या अभ्यासाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
४)जलशास्त्रीय आपत्तींची माहिती द्या.

प्रश्न ८वा. खालील प्रश्नाचे उत्तर सविस्तरपणे लिहा. (कोणताही १)

१) वनसंवर्धनाचे उपाय सविस्तर स्पष्ट करा.
२)सामाजिक आपत्ती कोणत्या? त्या कशा उद्‌भवतात?

D.B.J. College (Jr.) Chiplun

Second Term Exam 2017-18

Sub : Health & Physical Education

Std. 11th Arts & Science Supervisor Sign :_____

Time : 1 hrs. Div. _____ Roll No. _____ Marks : 25

Note: 1) All questions are compulsory (सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.)

2) Figure to the right indicate marks. (उजव्या बाजुचे अंक गुण दर्शवितात.)

Q.1 **Choose the correct alternatives and fill in the blanks.** **5**

7-5, Khashaba Jadhav, D, A, 8, 9, Sakshi Malik, 6-6, Kabaddi, 9X18, 13X10, Running , Germany, 7.26 kg, 4.00 kg. (ग्रीस, ७-५, खाशाबा जाधव, ८, ९, साक्षी मल्लिक, ६-६, धावणे, ड, अ, जर्मनी, ७.२६ कि.ग्रॅ., ४.०० कि.ग्रॅ., ९ X18, 13 X10)

1 There are ..... cross lanes which lie across the small squares in Kho-Kho
खो-खो या खेळामध्ये ..... आडव्या पाट्या असतात.

2 In Wrestling Olympic the first medal received by Indian Player.....
भारताला ऑलिम्पिक मध्ये कुस्ती या खेळ प्रकारात ..... या खेळाडूने पहिले पदक मिळवून दिले.

3 The ground of Volleyball is ..... Meter.
व्हॉलीबॉल खेळाचे मैदान ..... मीटर असते

4 Lalita Babar participated in ..... Game in Rio Olympic in 2016.
२०१६ साली झालेल्या रिओ ऑलिम्पिक मध्ये ललीता बाबर हिने ..... या खेळप्रकारात सहभाग घेतला होता.

5 Morning sunlight is the source of ..... Vitamin.
सकाळच्या सुर्यप्रकाशामुळे ..... जिवनसत्व मिळते.

Q.2 **Match the following** **5**

	A	Answer	B
1	Anjali Bhagavat अंजली भागवत		1) Hockey हॉकी
2	Dhanraj Pille धनराज पिल्ले		2) Badminton बॅडमिंटन
3	Milka Sing मिल्खा सिंग		3) Boxing बॉक्सिंग
4	Merry Come मेरि कोम		4) Running धावणे
5	Sayana Nehwal सायना नेहवाल		5) Shooting नेमबाजी

Q.3 **Write a short note.** **5**

1 Development personality through sports. (खेळाद्वारे व्यक्तिमत्व विकास.)

Q.4 Explain in details any national / international game (ground etc.) 10
कोणत्याही एका राष्ट्रीय किंवा आंतरराष्ट्रीय खेळाचा प्रकल्प (मैदानासहित) तयार करा.

سوال 1 ★ حصّہ اوّل (نثر)

(الف) درج ذیل درسی اقتباس کا بغور مطالعہ کرکے دی گئی سرگرمیاں مکمل کیجیے۔

(1) درج ذیل مفہوم کے لیے اقتباس سے مناسب الفاظ تلاش کرکے لکھیے۔

(i) ای کچرے کا وزن تقریباً تھا۔ _____

(ii) جس نام سے ترقی یافتہ ممالک ترقی پذیر ملکوں کو کچرا بھیجتے ہیں۔ _____

(iii) الیکٹرک اور الیکٹرانک سامان جو ناکارہ اور استعمال کے قابل نہیں رہتا۔ _____

(iv) جہاں جرمن، جاپان، امریکہ، جرمنی سے ای کچرا آتا ہے۔ _____

گرین پاوس کے مطالعے کے مطابق جس طرح ان الیکٹرانک سامان کی مانگ میں لگاتار اضافہ ہو رہا ہے اس سے یہ اندازہ لگایا گیا ہے کہ ۲۰۱۲ء میں موجودہ ای کچرے کی مقدار دوگنی ہو جائے گی۔ اس اندازے کے مطابق گزشتہ سال ای کچرے کا وزن قریب تیس لاکھ اسی ہزار ٹن مانا گیا تھا۔ اس کچرے میں تقریباً پچاس ہزار ٹن وہ کچرا بھی شامل ہے جو ہر سال ترقی یافتہ ممالک ترقی پذیر ملک میں چیریٹی کے نام پر بھیجا جاتا ہے اور دوبارہ استعمال کے لیے تیار کرنے کی بابت ان ملکوں سے درآمد کیا جاتا ہے۔ جب کہ سچائی یہ ہے کہ ان ممالک سے آئے اس کچرے کا ایک بڑا حصہ استعمال کیے بغیر ہی چھوڑ دیا جاتا ہے۔ ان میں سے بچے کھچے سامان دو چار بار بمشکل استعمال کے لائق ہوتے ہیں کیوں کہ ان کا استعمال پہلے ہی اتنا کر لیا گیا ہوتا ہے کہ یہاں آنے کے بعد یہ استعمال کے لائق نہیں رہ جاتے۔ ہندوستان میں گزشتہ کئی سالوں سے سب سے زیادہ ای کچرا چین، امریکا، آسٹریلیا، جرمنی اور برطانیا سے آتا رہا ہے۔

(2) گروہ سے غیر متعلق لفظ کو پہچان کر چوکون میں لکھیے۔

(i) چین، جاپان، امریکہ، بہار، جرمنی، [ ]

(ii) ٹی وی، ریڈیو، لیپ ٹاپ، ریفریجریٹر، ٹیوب لائٹ [ ]

(3) کمپیوٹر کی ضرورت و اہمیت پر اظہار خیال کیجیے۔

(ب) درج ذیل غیر درسی اقتباس کا بغور مطالعہ کرکے دی گئی سرگرمیاں مکمل کیجیے۔

(i) خط کشیدہ الفاظ کی جگہ اقتباس میں آنے والے لفظ استعمال کرکے جملے دوبارہ لکھیے۔

(i) فتح خان نے ۱۶۲۶ء میں اس شہر کا نام ملک نگر رکھا۔

(ii) اورنگ زیب نے ۱۷۰۷ء میں اس شہر کا نام آباد نگر رکھا۔

شہر اورنگ آباد کسی زمانے میں کھڑکی کے نام سے معروف تھا۔ احمد نگر کے حکمراں مرتضیٰ نظام شاہ کے وزیر ملک عنبر حبشی نے ۱۶۱۰ء میں اس شہر کو آباد کیا، سڑکیں، باغات، سرائے اور چھاؤنیاں بنوائیں اور آب رسانی کے انتظامات کیے۔ ۱۶۲۱ء میں شاہجہاں نے اس شہر پر حملہ کرکے اسے تاراج کر دیا تو ملک عنبر نے دوبارہ اسے آباد کر دیا۔ ملک عنبر کے بعد اس کے بیٹے فتح خاں نے ۱۶۲۶ء میں اسے دارالحکومت بنایا اور اپنے نام پر اس شہر کا نام فتح نگر رکھا۔ ۱۶۵۳ء میں اورنگ زیب عالمگیر ۱۷۰۷ء نے اس شہر کو فتح کیا تو اپنے نام سے اسے موسوم کیا۔ اسے وسعت اور رونق عطا کی اور آج تک یہ شہر اورنگ آباد ہی کے نام سے معروف ہے۔

(2) اورنگ آباد شہر کی تاریخ پر مختصراً نوٹ لکھیے۔

★ حصّہ دوم (نظم)

سوال 2 (الف): ذیل کی نظم کا بغور مطالعہ کرکے دی گئی سرگرمیاں مکمل کیجیے۔

(1) مناسب جوڑیاں لگائیے۔

ستون 'الف'	ستون 'ب'
(i) ستم گاروں میں مشورے	(الف) آسمان کی طرف دیکھتے ہیں۔
(ii) حسینؓ امید بھری نگاہ سے	(ب) پیاسے حسینؓ کو مار ڈالو۔
(iii) بچنے کا وعدہ تھا کہ	(ج) تلواریں، نیزیں پیاس بجھائیں گی۔
(iv) ظالموں نے تلوار چمکا کر کہا	(د) سجدے میں سر تن سے جدا ہو جائیں

آج شبیر پہ کیا عالمِ تنہائی ہے — ظلم کی ، چاند پہ زہرا کے ، گھٹا چھائی ہے
اُس طرف لشکرِ اعدا میں صف آرائی ہے — یاں نہ بیٹا ، نہ بھتیجا ، نہ کوئی بھائی ہے
برچھیاں کھاتے چلے جاتے ہیں تلواروں میں
مار لو پیاسے کو ، ہے شور ستم گاروں میں

ظالموں سے یہ کہا خشک زبان دِکھلاکر — بہرِ حق پانی کا اک جام پلا دو لاکر
اہلِ کیں کہتے ہیں یہ تیغِ ستم چمکاکر — آبِ شمشیر پیو ، برچھیوں کے پھل کھاکر
یہ سخن سن کے بھی غصہ نہیں فرماتے ہیں
یاس سے سوئے فلک دیکھ کے رہ جاتے ہیں

غم نہیں کچھ مجھے گو بیکسی و بے یار ہوں میں — زیرِ شمشیر گلا رکھنے کو تیار ہوں میں
تو مددگار ہے ، مختار ہے ، لاچار ہوں میں — وقتِ مشکل ہے ، عنایت کا طلب گار ہوں میں
تیرے سجدے میں یہ سر تن سے جدا ہو جاوے
عہدِ طفلی کا جو وعدہ ہے ، وفا ہو جاوے

ا) ذیل کے الفاظ کے معنی کیلئے اقتباس میں آئے ہوئے الفاظ تلاش کر کے لکھئے۔ 2
(i) تلوار کی چمک _____
(ii) تلوار کے پیچھے _____

ب) یوم عاشورہ میں امام حسینؓ کی کیا کیفیت تھی۔ واضح کیجئے۔ 2

ج) درج ذیل غزل کا بغور مطالعہ کر کے دی گئی سرگرمیاں مکمل کیجئے۔ (06)

ا) مذکورہ غزل سے کوئی چار قافیے تلاش کر کے لکھئے۔ 2

نگاہِ یار جسے آشنائے راز کرے — وہ اپنی خوبیِ قسمت پہ کیوں نہ ناز کرے
دلوں کو فکرِ دو عالم سے کر دیا آزاد — ترے جنوں کا خدا سلسلہ دراز کرے
خرد کا نام جنوں پڑ گیا جنوں کا خرد — جو چاہے آپ کا حسنِ کرشمہ ساز کرے
ترے ستم سے میں خوش ہوں کہ غالباً یوں بھی — مجھے تو شاملِ اربابِ امتیاز کرے
غمِ جہاں سے جسے ہو فراغ کی خواہش — وہ ان کے دردِ محبت سے سازباز کرے
ترے کرم کا سزاوار تو نہیں حسرت
اب آگے تیری خوشی ہے جو سرفراز کرے

ب) غزل میں آئے ہوئے کوئی دو محاوروں کے معنی لکھئے۔ 2
(i) دراز کرنا۔ _____
(ii) ساز باز کرنا۔ _____
(iii) سرفراز کرنا۔ _____

ج) غزل کے آخری شعر کی تشریح کیجئے۔ 2

★ حصہ سوم - سرسری مطالعہ (افسانہ) (8)

سوال نمبر 3 : ذیل کے اقتباس کا بغور مطالعہ کر کے دی گئی سرگرمیاں مکمل کیجئے۔

ا) اقتباس کی روشنی میں ذیل کے جملوں کے لیے مناسب لفظ منتخب کر کے لکھئے۔ 2
(i) نیوی بلیو یونیفارم والے نوجوان کا کام _____
(ii) گاڑی جس اسٹیشن پر رکی اُس کا نام _____

ب) ذیل کے غلط جملوں کو درست کر کے لکھئے۔ 2
(i) وہ نوجوان فوج کا کمانڈر تھا اور اپنے سپاہیوں کو ہدایت دے رہا تھا۔
(ii) اُس نوجوان کی ٹرین فوج میں گشت سے گذر رہی تھی۔

اب کھڑکی سے بھاگتے ہوئے میدان، دریا اور کھیت ہر لمحہ منزل کو قریب تر کر رہے تھے۔ دل میں یہ دگدگا تھا دیکھیے، لکھنؤ اسٹیشن پر کیا ٹھہرے؟ لکھنؤ اسٹیشن پر گاڑی رُکتے ہی وہ نیوی بلیو یونیفارم والا نوجوان پلیٹ فارم پر پھر نظر آیا۔ اور ہم لوگوں کو اشارے سے ایک طرف کھڑے ہو جانے کو کہا۔ ہم لوگ چپ چاپ کھڑے آنے والی گھڑی کا انتظار کر رہے تھے۔ تھوڑی دیر کے بعد جب مسافروں سے پلیٹ فارم خالی ہونے لگا تو دیکھا اس نوجوان کے اشارے پر ہم ہی نہیں پوری ایک فوج ہے جس کا وہ کمانڈر بنا ہوا ہے، جس کو وہ جب اشارہ کرتا ہے تو چلتی ہے اور جب اشارہ کرتا ہے تو رُک جاتی ہے۔ پھر مین گیٹ سے سارے مسافر گزر رہے تھے اور برابر والی کھڑکی سے نیوی بلیو یونیفارم والے نوجوان کی یہ پوری فوج۔

جب اسٹیشن سے باہر آ گئے تو ہم لوگ سوچ رہے تھے کہ ہماری زندگی میں کھڑکی کی کتنی اہمیت ہے۔

(3) درج ذیل الفاظ کے ہم معنی الفاظ اقتباس میں سے تلاش کر کے لکھیے۔

(i) چھوٹا دفعہ _____

(ii) خدشہ _____

(4) ہماری زندگی میں کھڑکی کی کتنی اہمیت ہے۔ اشارہ لگا کر کھڑکی اس استعارہ کا استعمال کر کے کیا بتانا چاہتے ہیں؟ واضح کیجیے۔

★ حصہ چہارم - زبان کا ادبی استحسان

سوال 4: درج ذیل درسی اقتباس کا بغور مطالعہ کر کے دی گئی سرگرمیاں مکمل کیجیے۔

آیا دورائی سولومن ایک عظیم استاد تھے۔ انھوں نے تمام بچوں میں ان کی اپنی قدر و قیمت کا احساس پیدا کر دیا تھا۔ سولومن نے میری عزتِ نفس کو ایک بلند مقام تک پہنچا دیا اور مجھے یہ باور کرا دیا کہ ایسے والدین کا لڑکا بھی جو تعلیم کے فوائد سے محروم رہے ہوں وہ جو کچھ بننا چاہے اس کی خواہش کر سکتا ہے۔ وہ کہا کرتے "اگر اعتماد ہو تو تم اپنی قسمت بدل سکتے ہو۔"

شوراٹس میں میری تعلیم پوری ہوتے ہی مجھ جیسے لڑکے میں اتنی خود اعتمادی پیدا ہو گئی تھی کہ اپنی کامیابی کے لیے میں نے مصمم ارادہ کر لیا تھا۔ لہٰذا مزید تعلیم حاصل کرنے کا فیصلہ لینے میں مجھے دوبارہ سوچنے کی ضرورت نہیں پڑی۔ ان دنوں ہمارے لیے پیشہ ورانہ تعلیم کے امکانات کی واقفیت کا کوئی طریقہ نہیں تھا۔ اعلا تعلیم کا مفہوم صرف کالج جانا ہوتا۔ قریب ترین کالج ترچراپلی میں تھا۔ انٹرمیڈیٹ امتحان کی تیاری کے لیے میں ۱۹۵۰ء میں سینٹ جوزف کالج تری چی پہنچا۔ امتحان کے گریڈ کے اعتبار سے میں کوئی ذہین طالب علم نہ تھا۔ لیکن بھلا ہو رامیشورم کے میرے ان دوستوں کا جن کی بدولت مجھ میں ایک علمی رجحان پیدا ہو گیا تھا۔

(1) درج ذیل مفہوم کے لیے اقتباس سے مناسب الفاظ تلاش کر کے لکھیے۔

(i) ڈاکٹر عبدالکلام کے گاؤں کا نام: _____

(ii) ڈاکٹر عبدالکلام کے اُستاد کا نام: _____

(iii) جس ادارے میں ثانوی تعلیم حاصل کی اُس ادارے کا نام: _____

(iv) جس ادارے میں اعلیٰ تعلیم حاصل کی اُس ادارے کا نام: _____

(2) مرکب الفاظ کے باہمی تعلق کو مدِنظر رکھتے ہوئے جوڑیاں لگائیے۔

ستون الف	ستون ب
(i) عزتِ	(الف) اعتمادی
(ii) حریب	(ب) نفس
(iii) خود	(ج) علم
(iv) طالب	(د) ثرین

(3) 'محنت کرے انسان تو کیا ہو نہیں سکتا'۔ اس خیال کی وضاحت کیجیے۔

★ حصہ پنجم - قواعد

سوال 5: (الف) قوسین میں سے صحیح محاورے کا انتخاب کر کے جملے مکمل کیجیے۔

(منتیں کرنا، تصدیق کرنا)

(ا) پولیس نے آخر سچائی دریافت کر کے قاتل کو پکڑ ہی لیا۔
(ا) ضدی بیٹا موبائل پانے کے لیے اپنی ماں کو منانے لگا۔

(ب) درج ذیل کہاوتوں کا مطلب واضح کیجیے۔ 2
(ا) گھر کی مرغی دال برابر۔
(ا) دودھ کا جلا چھاچھ بھی پھونک پھونک کر پیتا ہے۔

(ج) درج ذیل جملوں میں مفرد، مرکب اور مخلوط جملوں کی شناخت کیجیے۔ (کوئی دو) 2
(ا) اس کی نیکی کا حال وہی جانتے ہیں، جن کے ساتھ اس نے بھلائی کی تھی۔
(ا) عاقل قرآن پڑھ رہا ہے۔
(ا) اس قفل کو بے اجازت نہ کھول اور اس خزانے کو بے موقع نہ اُٹھا۔

(د) درج ذیل اشعار میں استعمال کی گئی صنعتوں کے نام لکھیے۔ 2
(ا) ابن مریم ہوا کرے کوئی۔ میرے دکھ کی دوا کرے کوئی۔
(ا) صبح ہوتی ہے شام ہوتی ہے۔ عمر یوں ہی تمام ہوتی ہے۔

(ہ) درج ذیل جملوں میں صفتِ عددی، صفت نسبتی کی شناخت کیجیے۔ 2
(ا) میری بہن جاپانی گڑیا پاکر بہت خوش ہوئی۔
(ا) تقریب میں صرف دس خواتین حاضر تھیں۔

(و) درج ذیل جملوں میں لقب اور خطاب کی شناخت کیجیے۔ 2
(ا) بابائے اُردو مولوی عبدالحق نے اُردو صرف ونحو کی تصنیف کی۔
(ا) پسماندہ طبقہ کی بھلائی کیلئے بھارت رتن بابا صاحب امبیڈکر نے کارہائے نمایاں انجام دیے۔

★ حصہ ششم۔ تحریری مہارت (تصورات کی توسیع) (26)

سوال 6 (الف) ذیل کے کسی ایک موضوع پر تقریباً 250 الفاظ پر مشتمل اظہار خیال کیجیے۔ 6
(i) اخلاقی تعلیم کی اہمیت (ii) رشوت خوری - ایک مسئلہ
(iii) درخت اور آلودگی سے بچاؤ۔

(ب) ذیل کے تحریر کے اقسام کو حل کیجیے۔
(i) آپ کے اسکول میں ہونے والے فن فیئر سے متعلق درج ذیل نوٹس دیکھئے اور اس کے نکات کی مدد سے اپنے دوست / سہیلی کے نام خط لکھئے اور اسے فن فیئر میں آنے کی دعوت دیجیے۔ 5

★ شاندار فن فیئر ★
آپ آئیے، سب آئیں! شاندار فن فیئر
۲۲، ۲۳ مارچ ۲۰۱۸ء کو
ڈی بی جے کالج، چپلون کے گراؤنڈ پر
وقت: روزانہ صبح ۱۱ بجے سے شام ۷ بجے تک
★ تفریحی پروگرام، درجنوں اسٹالس، مزیدار پکوان۔
• میلے کو کامیاب بنائیں! •
ثقافتی کمیٹی

(ii) آپ کے کالج میں غزل گوئی مقابلہ منعقد کیا گیا۔ درج ذیل نکات کی مدد سے اس مقابلے کی روداد لکھئے۔ 5

نکات: پروگرام کی تاریخ، وقت اور مقام - شرکاء کی تعداد، صدر اور جج صاحبان - اظہار تاثرات - نتائج کا اعلان اور تقسیم انعامات - صدر جلسہ کے تاثرات، اظہار تشکر - اختتام۔

(iii) دیے گئے نکات کی مدد سے خبر تیار کیجیے۔

ریاست کی تمام نجی اسکولوں ـــ سی سی ٹی وی کیمرے ـــ نصب کرنے کی ہدایت ـــ ریاستی محکمۂ تعلیم کا فرمان ـــ اسکول انتظامیہ کو ہدایت ـــ چھے مہینے کے اندر ـــ اسکول احاطے میں کیمرہ نصب کریں ـــ طلبہ کی حفاظت ضروری ـــ کیمرے خاص خاص مقامات پر ـــ نگرانی ضروری ـــ اسکولی نظم و نسق قائم کرنا۔

(iv) درج ذیل خبر پڑھیے اور کاغذی تھیلیوں کا اشتہار تیار کیجیے۔

• پلاسٹک کی تھیلیوں پر کارپوریشن کی پابندی • پلاسٹک کی تھیلیاں دینے والے دکانداروں اور پلاسٹک کی تھیلیاں استعمال کرنے والے گاہکوں پر سخت کاروائی کا اشارہ • اخباری کاغذ اور دوسری قسم کے کاغذوں سے تھیلیاں بنانے کی اسکیم • شاندار بناوٹ و ڈیزائن کی تھیلیاں • تھیلیوں کی فروخت کے لیے رابطہ۔